

მეზროლი საქართველი

ქართული ეროვნული საბჭოს ორგანო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

PRIX: 50 F.

MENSUEL

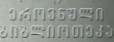
N° 9

იანვარი — 1953 — JANVIER

N° 9

1868 წ. 2 იანვარი — 1953 წ. 11 იანვარი

საქართველოს სახელმწიფოს პრეზიდენტი აღ-
არს ჰყავს. დაობლდა იერი და ქვეყანა. მოსკოველ-
თა მიერ ტყვედ ქმნილ ქართველ ერს არ ძალუძს
აწ განსვენებული წინამძღოლი ერისა სხვა რჩე-
ულით შესცვალოს. იენ უწყის რამდენ დროს გა-
სტანს მტრის ხიშტით მოვლინებული ძალმომრე-
ობა!

დაობლდა ეროვნული ემიგრაციაც. ჩვენს წი-
ლშიც გაბატონდა ემიგრაციის ჩვეულებრივი
სენი: ძალების გათიშვა, შური, ბოროტი ბრძო-
ლა აწ უკვე უაზროდ, უმიზნოდ არსებულ პო-
ლიტიკურ ჯგუფთა შორის. ხოლო არსებობდა
ერის მიერ ნაკურთხი მსაჯული ქართლის ბედი-
სა და მისი არსებობა პანაცეედ ივლინებოდა ყო-
ველ მწვავე ტკივილს.

აღარ არის ნოე ყორღანია ფიზიკურად, ხოლო
სული მისი უკვდავია ქართველ პატრიოტთა ცუ-
ლში; უკვდავია მისი ანდერძი: იყავით ერთად,
იბრძოლეთ საქართველოსათვის. ეს ანდერძი კე-
ლებტრად დაგვიტოვა წყვილიადით მოცულ გზის
გასაკვლევად. ის მძიმე პასუხისმგებლობა ერის
ბედისა, რომელსაც ნოე ასე ვმიჩუღდა ისტარე-
ბდა, საშინელ ტვირთად დააწვა ემიგრაციას. თუ
აქამომდე გვეგულებოდა ის, ვინც უამსა გაჭირ-
ებისასა და ყოყმანისასა, გახლართულ კვანძს
თავისი ავტორიტეტული სიტყვით გააკეთადა,
დღეს ჩვენ თვითონ უნდა მოუპაროთ ირთულ ერ-
ოვნულ საკითხს და შეხმატკივლებული ძალებით
განვაგრძოთ სვლა ჩვენი ბედის ძნელ აღმართზე.

ნოეს უკანასკნელი წლების საჯარო განცხადე-
ბანი ნათლად გვიხატავს იმ გზას, რომელზედაც
იგი თავისი ძლიერი ნებისყოფით მიუძღოდა ერს:
თავის საკუთარი პარტიის წარმომადგენელს: „ის
პარტია, რომელიც ჯგუფური ინტერესებს ერო-
ვნულ ინტერესებზე მალსა აყენებს დაშალებით
უმალ, რათგან მისი არსებობა მანეთა ერისათ-
ვის“. ამერიკელთა კომიტეტის წარმომადგენელს:
„ჩვენ მხოლოდ და მხოლოდ საქართველოს და-
მოუკიდებლობის აღდგენა გვიანტერესებს: ყო-
ველი სხვა საკითხი მეორე ხარისხისაა“. ლტოლ-
ვილ ქართველთა ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებ-
ბელ კომიტეტს: „ჩვენი ხელმძღვანელი უნდა იყ-
ვეს ქართველობის საერთო სურვილი და არა კერ-
ძოდ სურვილი პოლიტიკური პარტიებისა“.

დასრულდა ქართლის ცხოვრების ერთი გმირ-
თაგანის ეპოქა, ჩვენთვის სასამყო და მსაღიდეგე-
ლი მიცვალებულ ნოეს სახელისა. ხოლო ქრო-

ნოსს ხელთ უკავია კალამი და ადამიანთა ნამო-
ქმედარის აღწერას განაგრძობს. პასუხის მგებელ
ქართველთა გონზე და ნიჭზეა დამოკიდებული,
თუ რას დასწერს იგი ქართლის ცხოვრების ახალ,
ჯერ საპეტაც ფურცლებზედ.

როდესაც რუსი, ამ ას ორმოცდაათი წლის წი-
ნად, პირველად შეესია საქართველოს და მისი
მძიმე ჩექმით მტვრად აქცია ყოველი რასაც ქა-
რთული სახე ჰქონდა, სისხლითგან დაცილიმა
ქართველმა, პირველად თავისი ხანგრძლივი ის-
ტორიის განმსავლობაში, დაჰკარგა იმედი მომავ-
ალისა. სასოწარკვეთილ ერს მოევლინა ილია,
განუცხოველა მას ნების ყოფა, მიანიჭა რწმენა
საკუთარი ძალისა და ახლად შეუქმნა ეროვნუ-
ლი იდეალი. როდესაც ილიას ნაღვაწევი ნაყოფს
იღებდა, ასპარეზზედ გამოვიდა მეორე დიდი ქა-
რთველი, ახალგაზრდა ნოე დაჯილდოვებული
ახოვანი სულით და ნიჭით. ილიას მისი იყო ერ-
ის სულიერი დარაზმვა, ნოესი — ხალხის მასიუ-
რი ამოძრავება, ძლიერი პოლიტიკური პარტიის
შექმნით.

1905 წელს, ილია, თავის „ნუ თუ?“-ში სწერ-
და: „როგორც იყო ქართველი ხალხი ამოძრავდა.
გონიერი ქართველი მიხედება საითკენ მიჰმარ-
თოს ეს ძალა“. ნოე მიხედა, მიხედრილი იყო.
მან დროზე განსწმინდა პარტია ბოლშევიკებისა-
გან და ერის მოძრაობა, საქართველოს განთავის-
უფლებისაკენ მიჰმარათა.

თუ ილია უგვირგვინო მიეცე იყო, ბედმა ქარ-
ლისამ ნოეს შუბლს დაადგა მძიმე გვირგვინი
სარულიად საქართველოს სახელმწიფოსი.

მძიმეა გვირგვინი ბაგრატიონთა, მძიმე რო-
გორც დიდი გამაჩრველების თვალ-მარგალიტე-
ბით, ისევე დიდი დამარცხების ღრმა ჭრილობე-
ბით. ნოემ უტყუი ნებისყოფით უპატრონა მას,
შეჰპატა ახალი მარგალიტი, მიიღო ახალი ჭრი-
ლობა. უუძნელებს პირობებში უხელმძღვანელ
სახელმწიფოს და დამარცხებული ბრძოლის ვე-
ლზე მტრის უთუალოდ ურდოების მიერ, არ შე-
დრკა, არ მოიხარა წელში, დაიდგა წამებულის
გვირგვინი და ქედ უხრელი ცუშაგობდა ქარ-
თველი ერის სუვერენულ უფლებების დაცვას.
ვერარამ გასტეხა მისი ფოლადი ნების ყოფა, ვე-
რცა დასავლეთის სიბეცემ რუსთა იმპერიის სა-
შიშროების პიროსპირ, ვერცა დაკანონებამ იმევე
დასავლეთის მიერ ქართველთა და სხვა ერთა
უფლების გათელვისამ, ვერცა უღმობელმა ძალ-

ნომრეობაში მტკრისამ და ცხოველ რწმენით ჟმზერდა შორეულ ჰორიზონტს სადაც მისი შორს მჭერეტი თვალი ჰხედდა სანუკვარი სხივს. აღარა იგყავს პრეზიდენტი, მაგრამ იგყავს მის მიერ შექმნილი და გაწვრთნილი მთავრობა. ქართველ ლტოლვილთა ეროვნული საბჭო,

ქრთვეული ნოეს ეროვნული ანდერძისა, განაგრძობს სვლას მის მიერ ნაჩვენები გზით. ნოეს სული განისვენებს, სადაც დიდი ქართველი განისვენებენ.

გიორგი კერესელიძე.

ნოეს ავადმყოფობა და გარდაცვალება

10 იანვარს, როგორც ყოველთვის, ნოემ დილით ისეირნა, ნასადილეც იძინა და მხოლოდ, დაახლოვებით, საღამოს ექვს საათზე ივრძნო სიცოცხე და ასპირინი მიიღო. 8 საათზე ავიდა თავის საწოლ ოთახში და რენახევეარ საათზე უკვე ეძინა.

რიგ ექიმს. სანამ ექიმი მოვიდა, ხველებში ნოემ თვალები დახუჭა, პასუხს არ იძლეოდა და ძლივს გასაგონათ ახროტინებდა. 15 - 20 წუთში ექიმიც მოვიდა და განაცხადა: „ყველაფერი გათავებულა; ეს ძალიან ლამაზი და ადვილი სიკვდილია. მოკვდა გულით. (embolie au coeur) ან და

(გადღებულია 12 იანვარს)

ლამის 12 საათზე დააწყებინა ხველა, მაგრამ ზომების მიღებისათნავე დაუწყნარდა და ისევე ჩაეძინა. არ გასულა ოცი წუთი, რაც სინათლე ჩაუქრეს, რომ ხველა ხელ -ახლა აუტყდა. მამინვე გამოიძახეს ტელეფონით ექიმი, მაგრამ ვერ ნახეს. მიმართეს კომისარიატის საშვალუბრით მო-

ვილტვების ანთუბით, რომელიც ზმირათ ემართებათ ხანში შესულ პირებს“-ო. ეს მოხდა კვირას, 11 იანვარს, დაახლოვებით დილის სამ საათზე. და ასე, ნახევარ საუკუნეზე მეტის შეუდრეკელი და უტეხი მებრძოლი, სულ რაღაც ორ საათში დაიმორჩილა უღვთო და დაუნდობელმა სიკვდილმა...

ე რ ო ვ ე უ ლ ი ზ ლ ო ვ ი ს დ ლ ე

(ნოე უორდანიას დასაფლავება)

კვირას, 11 იანვარს, დილის 3 საათზე, ქ. ვან-
ვში, გარდაიცვალა, ჩვენი პრეზიდენტი ნოე
უორდანია.

მიუხედავად თავის 85 წლისა, — ის კიდევ თავს
ძალიან კარგათ გრძობდა, სეირნობდა ყოველ-
დღე, კითხულობდა წიგნებს და ჟურნალ - გაზე-
თებს და სწერდა. როგორც კერძო წერილებს,
ისე საგაზეთო სტატიებს. მისი უკანასკნელი სა-
მოწინავე წერილი იყო „ჩვენი დროშა“ — სთვის
დაწერილია ორი დღით ადრე გარდაცვალებისა.

15 იანვრისათვის მისი პარტიული ამხანაგები
და პატივისცემილები დიდ ზეიმს უმზადებდენ
მის 85 წლის შესრულების გამო. ვარდა ამისა,
სოც.-დენ. ორგანიზაციები დიდის ამბით ემზადე-
ბოდნენ პარტიის 60 წლისთავის აღსანიშნავათ.
რომელიც უნდა მომხდარიყო წელს, თებერვალ-
ში. ამ დღისათვის მუშაობაში ნოე დიდ მონაწი-
ლეობას იღებდა, დასწერა რამდენიმე წერილი,
დააგროვა სხვადასხვა სახის და შინაარსის მასა-
ლები იმ კრებულისათვის, რომლის გამოცემა გა-
ნძრახული იყო ამ დღისათვის და... დახეთ მიუ-
ხთალ ბედს! ყველა ამ დღესასწაულების რამდენ-
იმე დღით ადრე, ის ასე უცბათ მოგეტაცა ულ-
ვით სიკვდილმა...

თავზარდამცემი ამბავი მისმა ახლო მეგობრე-
ბმა იმ წუთშივე გაიგეს და მისი ბინისაკენ გაე-
შურნენ. ახლად გარდაცვალებულს თითქოს ეძინა,
სრულიად არ იყო შეცვლილი მისი მშენიერი
სახე.

სამწუხარო ამბავი ელვის სისწრაფით მოედო
მთელ პარიზს, ფრანგული გაზეთების სააგენტომ
იმავე დღეს გადასცა ყველა ფრანგულ გაზეთებს
ნოეს გარდაცვალება, მისი მოკლე ბიოგრაფიულ
ცნობებით. საღამოს კიდევ ამერიკულმა სააგენ-
ტომ მთელი ქვეყნიერებას ამცნო საქართველოს
პრეზიდენტის გარდაცვალება. მხოლოდ დღეს კი
ამერიკის, ბელგიის და გერმანიის რადიოებმა
უფრო დაწერილებითი ცნობები მიაწოდეს ამის
შესახებ თავიანთ მსმენელებს.

გარდაცვალების დღესვე, ნაშუადღევს, შეს-
დგა დაკრძალვის მომწყობი კომისია, რომელში-
დაც მონაწილეობა მიიღო ქართული ემიგრაცი-
ის ყველა წრემ.

კომისია მაშინვე შეუდგა მუშაობას, აცნობა
ყველას სამწუხარო ამბავი და მიცვალებულის
ოჯახთან შეთანხმებით დასაფლავების დღით და-

ნიშნა 15 იანვარი, დღე მისი დაბადებისა ახალი
სტილით. თანახმად განსვენებულის ანდერძისა,
დასაფლავებაზე არ უნდა ყოფილიყო არც ერთი
გვირგვინი, არც ერთი ყვავილი, არც ერთი სი-
ტყვა. დასაფლავება უნდა მომხდარიყო სრული-
ად უბრალოთ. განსვენებულის ეს სურვილი
მტკიცეთ იქნა დაცული და საზოგადოებას წინ-
დაწინ ეცნობა, რის გამო მრავალი გვირგვინე-
ბის დაკვეთა შორეული ადგილებიდან გაუქმე-
ბული იქნა.

დღიდან გარდაცვალებისა, განსვენებულის ცხე-
ლარს, დღიან - ღამიანთ, მორიგეობით, თავს ად-
გა „საპატიო ყარაული“, შემდეგარი ახალგაზრდა
მეგობრებისაგან, მათ შორის ახალი ემიგრანტე-
ბიც. მესამე დღეს ქართულ ეკლესიაში გადახ-
დილ იქნა პანაშვიდი, რომელსაც მრავალი ქარ-
თველი დაესწრო.

დასაფლავების დღეს, მიუხედავად საქმის
დღისა, როცა ლუკმა - პურისათვის ჩაბმულ ემი-
გრაციისათვის ძნელი განთავისუფლება, ახარე-
ბელმა ხალხმა მოიყარა თავი დანიშნულ დროზე
ბევრათ უფრო ადრე. გარდა ყველა წრის პარი-
ზელი ქართველებისა, მრავლათ მოვიდნენ უცხო
ერთა წარმომადგენლები, მებობელ ერთა მოლ-
ვაწეები და სხ. ბელორუსიის რადის თავმჯდომე-
რებ ნიშნათ ღრმა პატივისცემისა, თან მოიტანა
თავის სამშობლოს ეროვნული დროშა და ქარ-
თული დროშის გვერდით აღმართა.

განსვენებულის კუბოს ფარავდა საქართველოს
დიდი ეროვნული დროშა. ირგვლივ შემოკრები-
ლნი იყვენ განსვენებულის ოჯახობა, ახლო თა-
ნამშრომელნი და უცხო ერების წარმომადგენე-
ლნი. აქ განოსვენების წინ ქართველმა მღვდელ-
მა გადაიხადა მოკლე პანაშვიდი, მშენიერად
გალობდა ქალ - ვესთაგან შემდგარი ქართული
გუნდი. პანაშვიდის შემდეგ მოძღვარმა წარმოს-
თქვა მოკლე სიტყვა ფრანგულ ენაზე, რის შემ-
დეგ დაიწყო გამოსვენება. მიუხედავად მოკლე
გზისა, მთელმა პროცესიამ ადგილობრივი მცრის
ნებართვით, გაიარა ვანვის უმთავრეს ქუჩებზე.
სადაც ჩამწკვირებული იყო ადგილობრივი
მცხოვრებნი, რომლებმაც ცხედარი სასაფლაოზე
მიაცილეს.

დღი მონაწილეობა მიიღო დასაფლავების გა-
რეგულ წეს - რიგის დაცვაში ადგილობრივმა
კომისარმა.

მთელი პროცესია, დაწყებული განსვენებულის ბინიდან, საფლავში ჩასვენებამდე, გადაღებულ იქნა ფილმით; კუბოში ჩასვენებამდე კიდევ გადაღებულ იქნა ორი სურათი, ერთი პრეფილში, მეორე პირდაპირ, თავთან უდევს მისი უკანასკნელი მხრება „ჩემი წარსული“, რომელიც შეიცავს მის ავტო-ბიოგრაფიასთან ერთად — ერთგვარ ანგარიშს თავის საზოგადოებრივ მუშაობისა და მოქმედებისა. ამ წიგნით დაასრულა განსვენებულმა თავის ხანგრძლივი ჟანგარო სამსახური თავის ქვეყნის მიმართ და ამ წიგნში თავი მოუყარა ყოველივე იმას, რაც მთხრობს საქართველოთი ერთგვარ თავის მოქმედებათა ასახსნელათ თუ დასაცავათ და რაც შეეძლო მოეთაყვისებია ერთ წიგნში.

საუბედუროთ, ამ წიგნის ბეჭდვა ვათავდა სწორეთ მისი გარდაცვალების დღეს, ამიტომ იდგა თავთან, სტამბიდან ახალ მოტანილი.

წავიდა ჩვენი დიდი მეთაური, ვაგეშორდა ჩვენი დიდი პრეზიდენტი და მას თან ვაჰყვა სრულიად განსაკუთრებული წრფელი მწუხარება, კლოვა და სევდა ქართველი ხალხის...

დასაფლავებაზე დასასწრებლათ სოზოდან ჩამოვიდა დელეგაცია: სლ. შათირიშვილი, ილ. სალუქვაძე და ნიკ. ორაგველიძე.

შვიცარიდან — ხარ. შავიშვილი და კიტა ჩხენკელი.

ს ა მ ძ ი მ ა რ ი ს დ ე ჯ ე შ ე ბ ი დ ა წ ე რ ი ლ ე ბ ი

(ნოე უორდანიას გარდაცვალების გამო)

ეროვნული მთავრობის საგარეო საქმეთა მინისტრის ევ. გეგეჭკორის სახელზე:

ძვირფასო მეგობარო! ამ მწუხარების დღეებში ყველა თქვენზე ვფიქრობთ. უორდანიას სიკვდილი ქმნის უდიდეს სიცალიერესს საქართველოს საქმის დაცვაში. მაგრამ, დარწმუნებული ვარ ცოცხლები ყველაფერს იზამენ, რამდენათაც კი ეს შესაძლებელი იქნება — შეავსონ ამ დიდი ბუღალის დაკარგვა. პრესბუქტივები კიდევ ბნელია, მაგრამ ისტორია გვასწავლის რომ ცუდი წლებების შემდეგ არის მოულოდნელი აღმავლენაც მთავარია იყოთ მზათ, იმოქმედოთ განთავისუფლებისათვის და განთავისუფლების საათში.

ჟან მერტენი. (ყენევა).

Cher ami,

En ces journées de deuil je pense à vous tous La mort de Jordania creuse un vide immense dans la défense de la cause géorgienne, mais les survivants feront, j'en suis certain tout ce qu'il faudra pour suppléer dans la mesure du possible au départ du grand chef. Les perspectives sont encore sombres, mais l'Histoire nous enseigne qu'après les mauvaises années il y a des résurrections inattendues.

L'essentiel est d'être prêts à agir pour l'heure et à l'heure de la libération.

Bien cordialement à vous,

JEAN MARTIN.

Comité International pour la Géorgie.

ძვირფასო ქართველო მეგობარო! ჩვენი ძვირფასი შავიშვილისაგან გავიგე დამამწუხარებელი

ამბავი. თქვენი დიდი მწუხარება არის ამხვე დროს ჩემიც. უორდანიას იყო დიდი პრეზიდენტი; უორდანიას იყო არა მარტო შესანიშნავი განსახიერება თქვენი ერის სიდიდის და კეთილშობილების; ამ ჩვენს დუხტორ მსოფლიოში ის იყო ცოცხალი სურათი დემოკრატიის და სოციალიზმის უმაღლესი იდეალებისა. ამ წავ დროს ის იყო აღამიანთა შორის ძმობის მშვენიერი პროგრამის შემქნელი და იმედი — იმედი მისი განხორციელების.

ის აღარ არის აქ, მაგრამ მისი წმინდა სახე რჩება ჩვენი თვალის წინ, ცვრება მისი პროგრამა; მოკლებული შეუდარებელ გამძლიოლს — ჩვენ უნდა დაერჩეთ ერდგული მისი ხსოვნის და განვაგრძოთ რაც ძნელი არ უნდა იყოს, ყველამ ერთად აღმა ასვლა ამ იდეალების მწვერვალისაკენ.

თქვენ ძვირფასო ქართველებო ჩემი ძმური მეცობრობა.

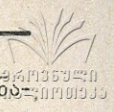
ს. მილო. (ყენევა).

*Aux Amis du Président Jordania.
Très chers Amis Géorgiens.*

Jordania — le grand Président Jordania — n'était pas seulement l'incarnation magnifique de la grandeur et de la noblesse humaine de votre peuple; il était aussi l'image vivante des plus hauts idéaux de la démocratie et du socialisme en notre monde meurtri et désorienté par tant d'épreuves.

Aux heures noires, il était à la fois l'évocation d'un merveilleux programme de fraternité humaine et un espoir — l'espoir de sa réalisation.

Il n'est plus là, mais son pur visage demeure de-

vant notre regard. Son programme nous reste. L'espoir. qu'il incarnait nous reste. Privés du guide incomparable, nous voulons, immuablement fidèles à sa grande mémoire, poursuivre, quelque rude qu'elle soit, tous ensemble et d'un même cœur, la montée vers les cimes.

A vous, chers Amis Géorgiens, en toute fraternelle amitié,

CIL MILHAU

Centre International de Recherches et d'information sur l'Economie Collective, Genève.

ბატონო მინისტრო! ამ დიდ მგლოვიანობაში, რომელიც თავს დასატყდა ქართველ ერს პრეზიდენტ ჟორდანიას დაკარგვით, გთხოვთ მიიღოთ უცხოეთში მყოფ პოლონეთის მთავრობის და ჩემი პირადი სახელით უგულწრფეულესი თანაგრძობა.

მ. სოკოლოვსკი.

Monsieur le Ministre,

Dans le grand deuil qui a couvert la Nation Géorgienne par la perte douloureuse qu'elle vient de subir en la personne du Président Jordania, je prie Votre Excellence d'agréer les condoléances les plus sinceres que je m'empresse d'exprimer de la part du Gouvernement Polonais en Exil et en mon nom personnel.

M. SOKOLOWSKI.

London, 12 Janvier 1953.

საქართველოს მთავრობას ემიგრაციაში,

მიიღეთ ჩვენი უგულწრფელი თანამგრძობა და სიმპათია თქვენს მწუხარებაში თქვენი ძვირფასი ლიდერის ნოე ჟორდანიას დაკარგვის გამო. მისი გარდაცვალება არის დიდი ლახვარი კომუნისტურ ტირანიისაგან განმთავისუფლებელ მოძრაობისათვის, რომელიმედაც ჩვენ ყველანი ჩაბნული ვართ.

ადმ. ლ. ს. სტივენსი.

ამერიკული კომიტეტის თანამჯდომარე.
(ნიუ - იორკი).

Georgien gouvernement in exile

Accept our sincere condolences and sympathy in your hereavement over the loss your beloved leader Noe Jordania. His passing is a great blow the movement of liberation from communist tyranny in wich we are engaged.

Admiral L. C. STEVENS,

American Committee for the Liberation of the Peoples.

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი უგულწრფეულესი თანამგრძობა თქვენს მწუხარებაში. განმთავისუფლებელმა მოძრაობამ დაკარგა დიდი ქართველი და დიდი ლიდერი.

ს ვ ი ფ ტ ი.

მთავარი წარმომადგენელი
ამერიკული კომიტეტისა ევროპაში.

Permit me to extend my sincerest sympathy in your bereavement. The liberation movement has lost a great Georgian and foremost leader.

SWIFT

deputy chairman American Committee for the Liberation de the peoples of Russia
Muenchen.

ორმათ დამწუხრებულ ბატონ ჟორდანიას გასრდაცვლების ამბის გაუგებით, ჩემი მეუღლე და მე ვიზარებთ თქვენს მწუხარებას. გთხოვთ გადასცეთ ჩვენი უგულწრფეულესი თანამგრძობა ქალბატონ ჟორდანიას.

გიორგი ალექსანდერი. (მიუნხენი. ვერმ.).

Profondement attristés par la mort de Monsieur Jordania ma femme et moi, partageons votre deuil. Prions de transmettre nos condoléances les plus sincères à Madame Jordania.

GEORGES ALEXANDER

(München, Allemagne).

უგულწრფეულესი თანაგრძობა.

ადრიან მარკე.

ყოფილი მინისტრი. (პარიზი).

Mes très sincères condoléances

ADRIEN MARQUET.

გულწრფელი თანაგრძობა.

გაბრიელ რემერან

სწორუფლებიანი მინისტრი. (პარიზი).

Avec l'expression de mes sincères condoléances

GABRIEL REMERAND.

Ministre Plenipotentiaire.

თქვენი საშვალეებით გულწრფელ თანაგრძობას უცხადებ ქართველ ხალხს, მისი პრეზიდენტი ჟორდანის გარდაცვალების გამო.

პ. შასტან.

გენერალური კონსული საფრანგეთის.

J'exprime par votre eminente entremise, mes sin-

cères condolléances aux Géorgiens à l'occasion de la mort de leur vénéré Président Monsieur Jordania.

PAUL CHASTAND,
Consul Général de France.

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი თანაგრძნობა საქართველოს სრულადუბლიკის პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

უნ ლეკუიერ. საფრანგეთის ელჩი.

Je prie son Excellence Monsieur Gueguetchkori de vouloir bien agréer toutes mes condoléances à l'occasion de la mort du Président de la République Géorgienne.

JEAN LESCUYER.
Ambassadeur de France.

მის აღმატებულებას ბატონ საგარეო საქმეთა მინისტრ გეგუტკორს.

ძვირფასო ბატონო! ჩემი მთავრობის სახელით გიგზავნით უღრმეს თანაგრძნობას საქართველოს სრულადუბლიკის პრეზიდენტის ნოე ყორდანის გარდაცვალების გამო. უკრაინელები ქედს იხრიან თავისუფლებისათვის და ქართველი ერისთვის დიდი მებრძოლის ხსოვნის წინაშე.

სტ. ვიტვიტსკი. (ნიუ - იორკი).

His Excellency Eugen Gueguetchkori, Minister of Foreign Affairs of the Georgian Republic.
Dear Sir:

In behalf of my Government I wish to express our deepest sympathy on the death of Noe Jordania, President of the Independent Georgian Republic.

The Ukrainians bow their head in memory of this great Fighter for the Freedom and Statehood of the Georgian Nation.

Very truly Yours,
St. WYTWYTSKY.

Ukrainian National Council Executive Committee.

მთელი კავკასიის კოლონიის თავის ცენტრით, გულწრფელი თანაგრძნობას უცხადებს მთავრობას და ოჯახს ნოე ყორდანის დაკარგვის გამო.

ნამიტოკი, კოსოკი, შამილი, ჯაბაგი და ბესოლტი (ბეიოგლუ).

Toute la colonie Caucasienne avec son Centre exprime leurs sinceres condoléances au Gouvernement et à la famille du regretté Noe Jordania.

NAMITOK, KOSOK, CHAMIL,
DJABAGI, BESSOLT.

Beyoglu.

ბატონო მინისტრო! სომხეთის სრულადუბლიკის სახელით უცხადებთ ქართულ ერისთვის მთავრობას ჩემს უღრმეს თანაგრძნობას მისი პრეზი-

დენტის ნოე ყორდანის გარდაცვალების გამო. მან სამუდამოთ დასტუქა თვალები შორს მისი ძვირფასი სამშობლოდან, რომელსაც შესწირა მთელი მისი ცხოვრება და რომლის უდავო ბელადი იყო. ენიგრაციაში არას დროს არ შეუჩერებია ზრდილა თავის ქვეყნის განთავისუფლებისათვის და დარწმუნებული იყო, რომ ადრე თუ გვიან მისი ქვეყანა განთავისუფლდებოდა.

სამუელკიანი.

სომხეთის საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე.

Monsieur le Ministre,

Au nom de la Délégation de la République Arménienne, je présente mes condoléances émues au Gouvernement National Géorgien, à l'occasion de la mort de son Président Noe Jordania.

Il ferme ses yeux pour l'éternité loin de sa chère patrie à laquelle il avait consacré toute sa vie et dont il était le chef incontestable et incontesté. Il n'a jamais cessé dans l'émigration de travailler pour la libération de son pays, étant convaincu que celle-ci devait arriver tôt ou tard, mais sans faute.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma parfaite considération.

HRANT SAMOUELIAN.

Le Président
Conseil des Réfugiés Arméniens.
Paris, le 14 Janvier 1952.

დამწუხრებული ქართველი ერის თავისუფლების დამცველის, პრეზიდენტ ნოე ყორდანის გარდაცვალებით, გთხოვთ მიიღოთ ჩემი ღრმა თანაგრძნობა.

სკანოს პრეზიდიუმი და

გაზ. „თავისუფალი კავკასიის“ რედაქცია.
(მიუნხენი, გერმანია).

Attristés par nouvelle du décès président Noe Jordania défenseur de l'indépendance peuple Géorgien nous vous présentons nos condoléances profondes.

Présidium Skano rédaction du journal

«LE CAUCASE LIBRE».

Muenchen.

ჩემი ღრმა თანაგრძნობა ქართველ ხალხს და მის ერთგულ მთავრობას მათი პრეზიდენტი ნოე ყორდანის დაკარგვის გამო.

შეიხ-ულ-ისლამი. ადერბეიჯანის დელიეგატი (მიუნხენი, გერმანია).

Présente mes condoléances profondes au peuple Géorgien son gouvernement occasion perte cruelle que lui cause décès vénérable président Noe Jordania.
CHEIHULISLAM.
 Délégué Azerbaidjan.

ადრბეიჯანის ეროვნული კომიტეტი გიგზანით თავის ღრმა თანამგრძობას დიდი ქართველის ნოე ჟორდანისას გაჩვენებულის გამო.

ხაჯი-ბეილი. (მიუნხენი, გერმანია).

Comité Union Nationale Azerbaidjan présente ses condoléances emues occasion décès grand homme Géorgien, Jordania.

HADJIBEYLI.

Muenchen.

უკრაინის ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი გიგზანით თავის ღრმა თანამგრძობას პრეზიდენტ ნოე ჟორდანისას გაჩვენებულის გამო და იხიარებს ღრმა გლოვას ქართველი ხალხისას ამ დიდი დანაკლისის გამო.

დოქ. ბარანი და **ანდრეევსკი.**
 (მიუნხენი, გერმანია).

Comité Executif Conseil National Ukrainien exprime condoléances occasion disparition Président Jordania et partage deuil pour grande perte subie par Géorgiens.

Dr. BARAN, Dr. ANDRIEWSKY.

Muenchen.

უკრაინის ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი გამოხატავს თავის ღრმა თანამგრძობას იმ დიდი დაკარგვის გამო, რომელიც განიცადა ქართველმა ხალხმა. ნოე ჟორდანისას ხსოვნა დარჩება არა მარტო ჩვენ თანამემამულეების გულში, არამედ ყველა იმ მებრძოლთა შორის, რომლებიც იბრძვიან რუსული კომუნისმის მიერ დაჩაგრული ერების გასანთავისუფლებლათ.

ბარანი. (მიუნხენი, გერმანია).

Comité Executif Conseil National Ukrainien exprime plus cordiales condoléances occasion douloureuse perte qu'a subie peuple Géorgien souvenir Noe Jordania vivra non seulement dans coeurs ses compatriotes, mais aussi dans ceux de tous combattants pour libération peuples opprimés par communisme Russe.

BARAN.

Muenchen.

ვინაწილებ თქვენს გლოვას.

რასულ - ზადე. (ანკარა).

მიიღეთ ჩემი თანამგრძობა და სუდიდესი მწუხარება. ჟორდანისას სახელი გახდა ეროვნული თავისუფლების სიმბოლო. ის უკვდავი დარჩება საქართველოს ისტორიაში.

ილია გოლდმანი. (ნიუ-იორკი).

მწუხარებით გავიგე „ჟურნალი დუ ჟენე“-დან პრეზიდენტ ნოე ჟორდანისას გაჩვენებულის ამბავი. ახლა თავდება ერთი ფურცელი თქვენს ქვეყნის ისტორიისა და ჩემთვის 1918 წლის საერთო მუშაობის მოგონებანი. იმედი მაქვს, რომ პრეზიდენტ ჟორდანისას ხსოვნა შეკრავს ყველა ქართველებს საქართველოს განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში.

უღრმესი თანამგრძობით თქვენი **ბუსტა.**
 (პარიზი).

საქართველოს ეროვნულ მთავრობას
ემიგრაციაში.

საქართველოს ეროვნულ მთავრობის წევრებს ესთხოვ მიიღონ ჩემი უღრმესი სამძიმარი და თანამგრძობა.

ქალბატონი შევალიე.

ბატონო მინისტრო! სიმონ პეტლურას სახელობის უკრაინული ბიბლიოთეკის საბჭო, უცხადებს თქვენს მთავრობას და მთელ ქართველ ხალხს, მის უღრმეს თანამგრძობას დანოჟიკიდებელი საქართველოს პრეზიდენტი ნოე ჟორდანისას გაჩვენებულის გამო.

დუზენკოვი. (პარიზი).

ქართული ეროვნული კომიტეტი საფრანგეთში ვიცხადებთ უღრმეს მწუხარებას მთავრობის თავმჯდომარის ბ-ნ ნოე ჟორდანისას გაჩვენებულის გამო.

კომიტეტის თავმჯდომარე **იოსებ გობეჩია.**

ქართულ ეროვნულ კომიტეტს.

გულწრფელი თანამგრძობა თქვენი დიდი კლიდერის და საქართველოს სრესპუბლიკის პრეზიდენტის ნოე ჟორდანისას დაკარგვის გამო.

ალიშინი.

ამერიკის უკრაინული კონგრესის კომიტეტი. (ამერიკა)

We extend sincere condolences upon loss of your great leader and first President of Georgian Republic Noe Jordania.

Ukrainian Congress Committee of America.

D. HALYCHYN.

New-York.

ქართულ ეროვნულ კომიტეტს.

გულწრფელი თანაგრძნობა თქვენი ლიდერის და საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო.

შუმეიკო.

ამერიკის უკრაინული კონფერენცია.
(ნიუ-იორკი).

Committee National Georgian

We extend sincere condolences upon loss of your great leader and first President of Georgian Republic Noah Jordania.

Pan American Uranian Confirndi.

S. SHUMEYKO.

New York.

ველოვობთ გარდაცვალებულ ნოე ჟორდანიას, როგორც დიდ პატრიოტს, როგორც დიდ სახელმწიფო კაცს და იდეოლოგიურ ლიდერს. მისი მთელი ცხოვრება იყო მიკუთვნული თავისუფალ და დამოუკიდებელ საქართველოსადმი. ნოე ჟორდანია დაჩქარება ქართული ისტორიაში როგორც ეროვნული დამოუკიდებლობის აღმშენებელი. ჩვენ მოუწოდებთ ყველა ქართველებს დაჩქარებულად ერთგული ჟორდანიას ეროვნულ იდეებისა.

ქართული ასოციაცია.

თავმჯდომარე **აბაშიძე მდივანი კობახიძე.**
(ნიუ-იორკი).

ბელგიის ქართული სათვისტომო ღრმა მწუხარებით უერთდება საერთო გლოვას, საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო. ვუცხადებთ თანაგრძნობას მის ოჯახობას და ყველა ქართველებს, რომელთაც კიდევ უფრო უცალებათ დამოუკიდებლობის დროშის და თავისუფლების ლაშარის მალა დაჭერა.

ბელგიის ქართული სათვისტომო.

სამწუხარო ცნობამ პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების შესახებ იდიდათ დაგვაძწუხა. უცხადებთ გულწრფელ თანაგრძნობას სა-

ქართველოს მთავრობას ამ დიდი კაცის დაკარგვისათვის, რომელმაც ასე კეთილშობილათ ემსახურა ჩვენს ქვეყანას.

სპარსეთის ქართული კოლონია.

(თეირანი, სპარსეთი).

შიილეთ ჩვენი მწუხარება თავისუფალი საქართველოს პრეზიდენტის ბ. ჟორდანიას გარდაცვალების გამო.

ქართული დემოკრატიული კავშირი.

(მიუნხენი, გერმანია).

აბონდანში მყოფი პოლიტიკური ჯგუფი უკრაინელებისა უცხადებს თქვენ და თქვენ ხალხს მის უღრმეს თანაგრძნობას საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო.

ხელს აწერს ოცი კაცი. (სამწუხაროთ გვარებში ვერ გავარჩიეთ).

გულწრფელი თანაგრძნობა პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო. ეს არის უდიდესი დაკარგვა ამ მეტად რთულ და მნიშვნელოვან მომენტში.

ზურაბ მაჩაბელი (თეირანი, სპარსეთი).

ღრმად დამწუხრებულნი პრეზიდენტის გარდაცვალებით, გთხოვთ გადასცეთ ქალბატონ ჟორდანიას და მის ოჯახს ღრმა თანამგრძნობა.

კამპანიონი (თეირანი, სპარსეთი).

იმ აუნაზღაურებელი დაკარგვის გამო, რომელსაც განიცდის ქართველი ხალხი პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებით, უცხადებთ ჩვენს უღრმეს თანაგრძნობას საქართველოს ნაციონალურ მთავრობას გერმანიის ქართული ემიგრაციის საზოგადოების სახელით.

მალალაშვილი (მიუნხენი, გერმანია).

დამწუხრებულნი ჩვენი დიდატატივებული პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებით, ვუერთდებით ჩემს თანამემამულეთა საერთო ეროვნულ გლოვას. გადაეცით ჩემი თანაგრძნობა მის ოჯახობას ამ უბედურების განცდის გამო.

დავით სხირტლაძე.

ქართულ ეროვნულ საბჭოს დელეგატი (მიუნხენი, გერმანია).

დამწუხრებელი გულით გითვლით სამხიმარს ჩემი საყვარელი უფროსის მეგობრის, საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო. ხსოვნა მისი სამუდამოთ დარჩება მისი ერის გულში, ხოლო ჩემს გულში წუხილი მისგან განშორებისა სანამ ცოცხალი ვარ. გთხოვთ გადასცეთ ჩემი სამხიმარი განსვენებულის მეუღლეს და სახლობას.

მიხეილ წერეთელი (მიუნხენი. გერმანია)

საქართველოს მთავრობის წევრთ.

პატივცემულნო თანამემამულენო!

გთხოვთ გაიზიაროთ ჩემი მწუხარება, გასოწვეული გარდაცვალებით საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარისა: **ნოე ჟორდანიასი**. დიდია ეს დანაკლისი და მტკივნეული ყოველი ქართველი მსამელიშვილისათვის — განსაკუთრებით დღეს, როცა ქართულ პოლიტიკურ დარაზმულობათა ურთიერთ შორის ასეთი გამოიშავი უთანხმოება ჩამოვარდნილი. მჯერა: როცა თქვენს სხდომებზე რაიმე რთული საკითხი წამოიჭრება, უხილველ იტყულებთ განსვენებულს თქვენ შორის და: გაიფიქრებთ, თუ რას იტყოდა იგი შესახებ მისა.

მამულიშვილური გრძობებით

გრიგოლ რობაქიძე

უენევა.

ჩვენს ღრმა მწუხარებას ვუერთებთ საერთო გლოვას დიდი ქართველის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო. მიცვალებულის ღვაწლი განუზომელია. მას შეუღრეკლათ ეჭირა ქართული სამფეროვანი დროშა, დროშა ერის მთლიანობის და თავისუფლების. მისი სახელი უკვდავი და ოქროს ასოებით ჩაიწერება საქართველოს ისტორიაში. ქართველი ერის ეს დიდი გუმავი ფიზიკურად მოგვორდა ამ საბედისწერო მომენტში, ქართველობის ნოვალეობა გაერთიანდნ და წვერთებული ძალით განაგრძონ ბრძოლა იმ იდეალისთვის, რისთვისაც უკანასკნელ წუთამდე ძვერდა ძვირფასი მიცვალებულის კეთილშობილი გული. გთხოვთ გადასცეთ ჩემი თანაგრძობა მიცვალებულის ოჯახს.

მეგობრების მონდობილობით —

სანდრო კორძაია, მასე იმნაიშვილი.
(მიუნხენი. გერმანია).

ვგლოვობ ჩემს მასწავლებელს, ქართველი ხალხის დიადი ისტორიული მოძრაობის მეთაურს, ჩემს პრეზიდენტს, ნოეს.

არსენიძე. (მიუნხენი. გერმანია).

ჩემი ძვირფასი საქართველოს პირველი პრეზიდენტის მოულოდნელმა გარდაცვალებამ გამოიწვია უღრმესი მწუხარება და თანაგრძობა ყველასი, ვისაც კი ვაცნობე ეს მეტად სამწუხარო ამბავი. თვალები ცრემლით მეცხება, მეტს ველარ გწერთ. გთხოვთ განკარგულებას მომავლოდნ ყველა ცნობები მისი გარდაცვალების და დასაფლავების შესახებ.

უღრმესი თანაგრძობით
ანდრო გუგუშვილი (ლონდონი).

ჩემი ღრმა მწუხარება პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო.

ივანე და ალექსანდრე ნიკურაძეები.
(მიუნხენი. გერმანია).

მიიღეთ ჩემი თანაგრძობა დიდი პატრიოტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო.

პატრიი პიო, პატრიი პეტრე.
(ისტამბული).

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულითადი სამხიმარი მთავრობის თავმჯდომარის და საქართველოს პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

უღრმესი პატივისცემით **გ. ნაკაშიძე.**
(არგენტინა).

აღარ გყავს ნოე, დიდი ნოე, მოძღვარი და მასწავლებელი. დაგვრჩა მხოლოდ მისი უკვდავი სახელი, რომელიც ვით ბრწყინვალე კვლევტარი ჩვენ, დარჩენილთ, სავალ-გზას გაგვინათებს და სამშვიდობოზე გაგვიყვანს.

ერ. რამიშვილი (ავსტრია).

ვგლოვობთ თქვენთან ერთად დიდ ქართველს **ბერლინის თანამემამულენი.**
(მიუნხენი. გერმანია).

ესეცაა მიუნხენიდან მივიღე თავზარამცემი ცნობა. ჩემი ერის ბელადი, საქართველოს პრე-

ზიდენტ და ჩვენთა პოლიტიკური მისაწავლებელი ნოე ყორღანია აღარ გვყავს. ამ გართულებულ ხანაში მისი დაკარგვა აუნაზღაურებელი დანაკლისია ჩვენი ტანჯული ერისათვის. ღრმად მრწამს, რომ მის გზას გააგრძელებს მისი ეროვნული მთავრობა. მე ბევრი დაუფიქსარი წუთები მაკავშირებს მის ხსოვნასთან. ღრმად მრწამს, რომ ქართველი ერის გარდაღებული სურვილი იქნება განთავისუფლების შემდეგ მისი ბელადი მშობლიურ მიწას მიბაროს. გთხოვთ ჩემი და ჩემი მეუღლის სახელით გადასცეთ ღრმა სამძიმარი განსვენებულის ღირსი სულებს.

სიმონ გეგელაშვილი (გერმანია).

თავზარ დამცემმა ცნობამ დიდი მოხუცის გარდაცვალებისა, უსაზღვრო მწუხარება გამოიწვია ჩემში. აღარ გვყავს ბრძენი, გამჭირაზე და უტუხი მებრძოლი, აღარ არის მამა ჩვენი 26 მისისა. საზღვარგარეთ მყოფ ქართველთ მხოლოდ მით შეუძლიათ მისი ხსოვნის პატივისცემა, რომ შემოკრბენ ეროვნულ მთავრობის დარჩენილ წევრთა ირგვლივ და განაგრძონ ბრძოლა იმ წმიდა იდეისათვის, რომლის სადარჯაჯოზე დალიასული ჩვენმა დიდმა მოხუცმა.

უსაზღვროდ დამწუხრებელი **ფ. შარაძე**.
(საავათმყოფი წმ. ანტუანე).

დავსტირით თქვენთან ერთად დამოუკიდებელი საქართველოს 26 მისის სიმბოლოს, პრეზიდენტ ნოე ყორღანისა დაკარგვას. ვისურვებ დაგვეზაროს ღმერთი ყველა ქართველების გაერთიანებაში, რათა განვაგრძოთ მისი მუშაობა და ვიბრძოლოთ საქართველოს განთავისუფლებამდე.

გრიგოლ ბერიძე. (მახოკო - ისპანია).

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანამგრძობა საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარის ბ. ნოე ყორღანისა გარდაცვალების გამო. გთხოვთ ბნო მინისტრო გადასცეთ ჩვენი სამძიმარი მის ოჯახს.

გივი გაბლიანი ოჯახობით. (ამერიკა).

მთავრობასთან ერთად მუხლს ვიდრეც ბატონ ნოეს ცხედრის წინაშე. მისი ხელმძღვანელობის ქვეშ აცდით ანარქიას და აღვადგინეთ საქართველოს სუვერენობა. საატყუნოთ იყო მისი ისტორიული ხსენება.

გრიგოლ ალშიბაია. (მიუნხენი. გერმ.).

დავსტირით ქართული ეროვნული მოძრაობის ემბლემის და საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარის ნოე ყორღანის დაკარგვას.

ავთანდილ ურუშაძე, თედორე კალანდაძე, მამედ ხარაზი, მიშა ესივა, ვასილ როყვა, ილია ზედგინძე.
(ისტამბული. თურქეთი)

დავსტირით თქვენთან ერთად ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობის ემბლემა და მისი შეფის ნოე ყორღანისა აუნაზღაურებელ დაკარგვას. დაბლად თავს ვიხრით მისი კუბოს წინაშე. გთხოვთ გადასცეთ ჩემი გულწრფელი თანამგრძობა ქალბატონ ყორღანისა.

კელა. (უენევა).

მიიღეთ ჩემი გულწრფელი სამძიმარი ჩვენი პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო. გაძლევთ სიტყვას განვაგრძობთ ბრძოლას სამშობლოს განთავისუფლებამდე.

კოსტა გუნია. (ლიონი).

დიდათ პატივცემულო ბატონო მინისტრო! მიიღეთ ჩემი და ჩემი ოჯახის გულწრფელი სამძიმარი ჩვენი პრეზიდენტის ბატონ ნოე ყორღანისა გარდაცვალების გამო.

მოკრძალებით დასატოვა ეს წუთისოფელი. მისი გარდაცვალება უცხო ქვეყნის მიწა-წყალზედ მხოლოდ ბოლოა იმ ბედისწყლის, რომელიც წილად ზედება ქართველ პატრიოტებს. ისეთი დიდი აღამისანებისთვისაც კი, როგორც ეს განსვენებულ იყო, საქართველოსთვის ტანჯვა და სიკვდილი უდიდესი გვირგვინია. მაგრამ არა მართო ქართველი პატრიოტი იყო განსვენებული, ის იყო ქვემარტი სოციალისტი ქართული ტოლერანობისა და მსოფლმხედველობის.

ნოე ყორღანია შეუერთდა ქართველ აზრდლებს სიმბოლოების სამყაროში. მისი სახელი — სიმბოლოა კი უკვდავია ჩვენს ერში.

პატივისცემით **გ. კორძანია**,
მედციინის დოქტორი. (პამბურგი. გერმ.).

ბატონო მინისტრო! დღეს ვავიე ბ. ნოე ყორღანისა გარდაცვალება. გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი და ღრმა სამძიმარი.

ღრმა პატივისცემით:
დიმიტრი შალიკაშვილი, თინათინა ალშიბაია, ოთარ, მალხაზ და ნინო შალიკაშვილები. (პეორია).

დამოუკიდებელ საქართველოს მთავრობას.

ვენეცუელაში მყოფი ქართველი ემიგრანტები ღრმა მწუხარებას გამოვითქვამთ საქართველოს პრეზიდენტის ბატონ ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო, რომლისთვისაც მიძღვნილი პანაშვილი გადახდილი იქნება აქ ქ. კარაკასში 15 თებერვალს, უკრაინელთა მართლ-მადიდებელთა ეპისკოპოსი ვასილის მიერ.

ვენეცუელაში მცვივები ქართველები.

5 თებერვალი, ქ. კარაკასი.

ძლიერ დამამწუხრა საქართველოს პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებამ.

მერაბიშვილი. (სან-ფრანცისკო).

საქართველოს ელჩის აკ. ჩხენკელის სახელზე:

ესწუხვარა რომ გრიბის გამო ვერ ვესწრები დასაფლავებას ხუთშაბათს, რომ მოვიხადო უკანასკნელი მოვალეობა ღრმა პატივცემულ ჩვენს პრეზიდენტის ცხედრის წინაშე. მიიღეთ და გადაეცით ჩემი ღრმა თანაგრძნობა მის ოჯახობას და თქვენს მეგობრებს.

სუმბათაშვილი (ინგლისი).

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალება არის უმძიმესი ღალატის ქართველი ერის და ქართული საქმიანთვის. ქართველები ამერიკაში არიან მძიმეთი დამწუხრებული ამ ტრაგიკული ამბით და გლოვობენ დიდი სახელმწიფო კაცის დაკარგვას.

ქართული ასოციაციის სახელით
თავმჯდომარე **ლევან დუმბაძე.**
(ნიუ - იორკი).

გთხოვთ გადასცეთ პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას ოჯახს და საქართველოს იროვნული მთავრობის წევრებს ჩვენი უღრმესი თანაგრძნობა.

ვ. ტერ-მინასიანი. (საფრანგული).

ქ-ნ ინა ჟორდანიას სახელზე:

მიიღეთ ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა.

ედუარდ ერიო.

თავმჯდომარე

საფრანგეთის დეპუტატთა პალატის.

Madame Jordania
Avec mes sincères condoléances.
EDOUARD HERRIOT,
Président de l'Assemblée Nationale.

დიდ მწუხარებას განვიცდი საქართველოს პრეზიდენტის, დიდი პატრიოტი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების გამო. გთხოვთ, ქალბატონო, მიიღოთ ჩემი უგულწრფელი თანაგრძნობა.

ავიუსტ ზალესკი

(პოლონეთის პრეზიდენტი. ლონდონი).

ქალბატონო! ღრმით დამწუხრებული ბატონი პრეზიდენტის, თქვენი მეთულისა, გარდაცვალებით, ვიგზავნი ჩემს უღრმეს თანაგრძნობას. ამ გრძნობებს იხიარებს ჩემი თანამემამულენი და კდეც მეთუდ პოლონელი ჯარის კაცები, რომლებიც პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას პიროვნებაში ხედავენ ყოველთვის ერთ - ერთ უღამაზეს მაგალითს პატრიოტიზმისა და მამაცობისა თავის ქვეყნის თავისუფლებისათვის ბრძოლაში. გთხოვთ მიიღოთ ქალბატონო ჩემი უდიდესი თანაგრძნობა თქვენი და მთელი ქართველი ერის ამ უდიდეს ვლოვაში.

გენ. ანდერსი. (ლონდონი).

Madame,

Profondément ému par la nouvelle de la mort de M. le Président, Votre mari, je m'empresse de Vous faire parvenir l'expression de mes condoléances les plus senties.

Ces sentiments sont partagés par mes compatriotes et surtout par les soldats polonais qui, en la personne du Président Noe Jordania, ont toujours admiré un des plus beaux exemples de patriotisme et de courage dans la lutte pour la liberté de Son Pays.

Veillez agréer, Madame, l'expression de ma respectueuse sympathie dans ce deuil tellement douloureux pour Vous et toute la Nation Géorgienne.

Gén. Dym. W. ANDERS.

London, W.1.

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.

რენე პლანანეტ. (ფრანგული).

Madame Jordania

Je vous adresse mes bien sincères condoléances.

RENE PLAZANET,

Maire de Vannes,

ლონდონის ქართველ კომბატანტების ორგანიზაცია გიცხადებთ გულწრფელ თანაგრძნობას თქვენი მეთულისა და ჩვენი რესპუბლიკის პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

ორგანიზაციის კომიტეტი. (ლონდონი).

არგენტინაში მყოფმა ქართველმა ასოციაციამ დიდის მწუხარებით იგაიგო დიდათი პატივცემული საქართველოს პრეზიდენტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალება და გთხოვთ მიიღოთ ქალბატონო და ყველა ქართველებმა სამშობლოში და ემიგრაციაში ჩვენი უღრმესი მწუხარება.

ასოციაც. თავმჯდომარე **თამარა პაპავა.**

ამ დღი დაკარგვის დროს თქვენთვის და ქართველ ერისთვის გთხოვთ მიიღოთ ამერიკაში მყოფ ქართული ასოციაციის უღრმესი თანაგრძნობა.

თავმჯდომარე **ლუმბაძე.**

მიიღეთ ჩვენი მწუხარე და გულწრფელი თანამგრძნობა თქვენი მეუღლის და ჩვენი ღრმადი პატივცემული პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

სპარსეთის ქართული კოლონია.

(თეირანი, სპარსეთი).

ლიონის ქართველები იზიარებენ მათი ძვირფასი პრეზიდენტის ოჯახის ღრმა მწუხარებას.

ლიონის ქართველები. (ლიონი).

უდიდესი მწუხარებით ვავიგე თქვენი ძვირფასი მეუღლის, ჩვენი მთავრობის წევრის ბატონი ნოე ჟორდანიას გარდაცვალება. შეფიცულების და ჩემი სახელით ვიცხადებთ ჩვენს უღრმეს თანაგრძნობას და გულწრფელად ვიზიარებთ თქვენს მწუხარებას.

ღრმა პატივისცემით **ელიზბარ ვაჩანძე.**
(პარიუსელი, ბელგია).

პრეზიდენტ ჟორდანიას ცხედრის წინაშე ქედს ვცხრი პატივისცემით. გულწრფელი თანაგრძნობა პრეზიდენტის ოჯახს და ემიგრაციაში მყოფ საქართველოს მთავრობის წევრებს.

მარსელ ლივიანი (პარიზი).

ძვირფასო ქალბატონო, გთხოვთ მიიღოთ ამ თქვენ დიდ უბედურებაში, ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა. ბატონი ჟორდანიას ხსოვნა მაქვს, როგორც შესანიშნავ ადამიანის, ძლიერ დაფასებული მთელი კავკასიელებისაგან.

მისი გაჭრობა ძლიერ ამწუხარებს ქართულ კოლონიას და ყველა კავკასიის ერებს.

ქნი **ხატისიანი. (პარიზი).**

ძვირფასო ინს! თავსარდაცემული ჩვენი ძვირფასი ნოეს გარდაცვალების ამბის გაგებთ, არ შემოდლია გამოვსთქვა ჩემი მწუხარება. ჩვენმა ბედმა ვამოარჩია ყველაზე უფრო გრძნობიერი ადამიანი. დანაკლისი არის აუნაზღაურებელი თავის ოჯახისთვის, პარტიისთვის, რომლის შეუღარებელი ბელადი იყო და ქართველი ერისთვის, რომელმაც მასში დაკარგა თავის უდიდესი მეთაური. ჩვენი მწუხარება განუზომელია. მისი შეცვლა შეუძლებელია. ვამზადებდი საქართველოს ინტერნაციონალური კომიტეტის შეხვედრას, რომ საღვენიშნა დიდის ზეიმით მე - 85 წ. მისი დაბადების დღე. და ეს ზეიმი გადააქცა გლოვად. კომიტეტი მთხოვს ვამოვიცხადოთ მისი თანაგრძნობა და მწუხარება.

ს. შავიშვილი. (უენევა).

მიიღეთ ჩვენი გულითადი თანაგრძნობა თქვენს მწუხარებაში.

ა. ვაჩანძე. (პარიზი).

ძლიერ შეგვაწუხა თქვენი მეუღლის გარდაცვალებამ. მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.

ქნი **ივანოვისა** და მისი ქალიშვილი. (პარიზი).

უდიდესი მწუხარებით ვავიგე დიდი ნოეს გარდაცვალება. დავსტირი ჩვენი სამშობლოს სამ აუნაზღაურებელი დაკარგვას. უერთდებო საერთო გლოვას. ქაწუხვარა რომ ვერ ვესწრებო დაკრძალვას.

ექიმი ჟორჟოლიანი (დებ. კლერვი. საფრ.)

ცხარე ცრემლით მუხლს ვიდრეკ ჩვენი დიდი ნოეს წმინდა ცხედრის წინაშე. გვწამს განმარჯვება მისი დიდი ეროვნული და ჰუმანიტარული იდეები. მადლიერი ვიქნა დასავენებს მას უკდავთა საფანეში. გულდამწვარი უერთთები თქვენს მწუხარებას.

იმნაძე. (ლონდონი).

აბონდანში მცხოვრები ქართველების ჯგუფი ღრმად განიცდიან პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებას. გიძვნით გულწრფელ თანამგრძნობას ამ აუნაზღაურებელ დაკარგვის გამო, რომელსაც გლოვს ჩვენი პოლიტიკური უმიგრაცია და მთელი ქართველი ხალხი. ჩვენ შევიწინავეთ ერთგულად ამ დიდი ქართველის ხსოვნას,

რომელიც იყო ბელადი და მეგობარი ჩვენი ერის და ჩვენი ქვეყნის განთავისუფლებისათვის ბრძოლის სულის ჩამდგმელი.

აბონდანი. (საფრანგეთი).

ესეცაა მივიღეთ თავზარდამცემი ცნობა იმ უბედურებისა რომელიც ჩვენ ყველას დაგვატყდა თავს. ენა არც მემორჩილებს გავიმეორო, რომ ჩვენი ძვირფასი ნოე აღარ გვყავს. ის ხომ მუდამ თან გვახლდა ამ ათეული წლების განმავლობაში — გვანუგეშებდა, გვასწავლიდა, გვამხნევებდა. ის იყო ის ძირი, რომელიც გვაკავშირებდა ჩვენ საქართველოსთან და ახლა თითქოს ყველაფერი შეწყდა. მაგრამ ჩვენ დავგრძა მისი ნათელი ანდერძი და დეე, ეს იყო ჩვენი და თქვენი მანუგეშებელი. ეს ანდერძი დარჩება ჩვენთვის წმინდათა — წმინდათ, ვიქნებით მისი ერთგული და შეძლებისა და გვარსით ვემსახურებით ჩვენი სამშობლო ქვეყნის განთავისუფლების საქმეს.

მუდამ თქვენი ერთგული
თამარა და აკაკი პაპავები.
(არგენტინა).

ძალიან მწუხარია რომ ამ თქვენ დიდ მწუხარებაში თქვენთან არც ვარ. სულ თქვენზე ვფიქრობ, ვწუხვარ რომ ავითმყოფობის გამო უკანასკნელი პატივი ვერ ვეცი ჩვენს ძვირფას ბატონ ნოეს, რომელიც ძალიან მიყვარდა როგორც თავისთავათ, ისე როგორც ჩემი საუკეთესო მეგობარის მამა.

მედეა ურატაძე - გორდელაძე (პარიზი).

ქალბატონო! დიდი მწუხარებით გავიგე თქვენი მწუხარება. მიუხედავად იმისა, რომ მასთან სულ ცოტა ხნის ნაცნობობა მქონდა — მივიღე სრული შთაბეჭდილება მისი დიდი ღირსების და სიბრძნის, მას ყველა მის გარშემო მყოფნი და ნაცნობნი უდიდეს პატივსცემდნენ და უყვარდათ. (ხელწერა ვერ გავარჩიეთ).

მიიღეთ ჩემი თანაგრძნობა თქვენს ღრმა მწუხარებაში. ღმერთმა მოგკეთ ღონე გადაიტანოთ ეს უდიდესი დაკარგვა. გთხოვთ გადასცეთ ჩემი თანაგრძნობა მსოფლიოში გაპნეულ ქართველებს, რომლებმაც დაკარგეს თავის განთავისუფლებული ქვეყნის პირველი პრეზიდენტი. ქედს ვიბრძის მისი ცხედარის წინაშე. სამწუხაროთ ავითმყოფობის გამო ვერც ვესწრები დასაფლავებას.
მარიამ ჩოკავისა. (პარიზი).

გულით და სულით თანაგრძნობთ მთელ თქვენს ოჯახს. ჩვენ უსაზღვრო მწუხარებას განვიცდიით ამ დიდი აღამისანი და კარგვის გამო. სამარადისოთ იყოს ხსენება ამ სასიქადლო ქართველისა.

დ. ბერეკაშვილი (ბრიუსელი, ბელგია).

გთხოვთ მიიღოთ ჩემგან, ჩემი მეუღლისაგან და მთელი ჩემი დიდი ოჯახისაგან გრძნობა უდიდესი გლოვის და მწუხარების ჩვენი ყველასათვის ძვირფასი ნოე ნიკოლოზის ძეს დაკარგვის გამო. შემოიძლია დაგარწმუნოთ, რომ ყველა ოჯახი ემიგრაციაში და უთუოთ იქ საქართველოში, უფროსი თაობა მსინც, ჩვენთან ერთად დასტორის ნოე უორდანიას სიკვდილს. გთხოვთ გადასცეთ ჩვენი თანაგრძნობა თქვენს ოჯახს.

ექიმი **გრ. აღშიბაია.**

(მიუნხენი, გერმანია).

ძალიან მწუხარებული ვარ ჩვენი ძვირფასი ნოეს გარდაცვალების გამო.

რუსუდანა სტურუა (ლონდონი).

მიიღეთ ჩვენი ღრმა თანაგრძნობა.

გორდელაძეების ოჯახი (ოსლო, ნორვეგია).

ღრმად და მწუხარებული ვართ ჩვენი ძვირფასი პრეზიდენტი ნოე უორდანიას გარდაცვალების გამო. მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.

ირენი და თორნიკე ლალიძე. (მადრიდი).

ღმერთმა მოგკეთ ღონე გადაიტანოთ ეს უბედურება, რომელიც დაატყდა თავს თქვენს ოჯახს და მთელი ქართველ ხალხს. მთელი ქართველები გულით თქვენთან არის ამ უბედურებაში.

ამ დიდი ქართველის დაკარგვა აუნახლათურებელია ქართველი ერისათვის.

შენი ერთგული **ყაუხჩიშვილი.** (მილანი).

მე და ჩემი ვაჟი, დურმიშხანი, გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა თქვენი მეუღლის ბატონი ნოე უორდანიას გარდაცვალების გამო.

თქვენი **ე. შურული.** (პარიზი).

დიდი მწუხარებით გავიგე თქვენი მეუღლის, ბატონი ნოე უორდანიას გარდაცვალება. მიიღეთ ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა.

თქვენი **რამაშევსკაია.**

ულრმესი მწუხარებით გავიგე წამებული საქართველოს მეთაურის და ხელმძღვანელის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალება. ჩემი კომპატრიოტების და მეგობრების სახელით უერთები ქართველი ერის გლოვას. დარწმუნებული ვარ ახლო მომავალში განხორციელდება მისი იდეალი — საქართველოს თავისუფლება.

სანდრო მენაღარი. (სტამბოლი).

ვიზიარებთ თქვენს დიდ უბედურებას. ამ უბედურებამ ძლიერ დაგვალღონა და დაგვამწუხრა.

ექიმი ცინცაძე

და მისი მეუღლე. (აფრიკა).

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულწრფელი სამძიმარი თქვენი მეუღლის გარდაცვალების გამო. დე, თქვენთვის და თქვენი ოჯახის წევრებისათვის ოღონდ ნუგეში იყოს ის გრძნობა, რომ მთელი ქართველი ერი თქვენთან ერთად დასტირის თავისი პირველი პრეზიდენტის დაკარგვა - გარდაცვალებას.

გ. ნაკაშიძე. (არგენტინა).

გულწრფელი თანაგრძნობა თქვენს ოჯახს.

რასულ - ზადე. (ანკარა).

თქვენთან ერთად ვტირი.

ნიკო იმნაიშვილი. (ავსტრია).

ღრმად გამწუხარებული ვარ ჩვენი ერთგული ნემამულის და საქართველოს დამოუკიდებლობის სიმბოლის დაკარგვით.

გრიგოლ ბერიძე. (ისპანია).

ვიზიარებთ თქვენს და მთელი ქართული კოლონიის მწუხარებას პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

ოჯახები: ბერიძე და ალშიბაია. (მაროკო).

დიდი მწუხარებით გავიგე მისი აღმატებულების გარდაცვალება. გთხოვთ მიიღოთ ჩემი სუგულწრფელი თანაგრძნობა.

ჩვენი ლონდონის მეგობრები გვიერთებიან ამ მწუხარებაში, თქვენი მეუღლის, სრულიად განსაკუთრებული, დიდი აღამიანის დაკარგვის გამო. ჩვენ, ყოველთვის დიდად ვაფასებდით და პატივს ვცემდით მის მამაცობას და მის მებრძოლ სულს სამართლისათვის.

(გვარი ვერ გავაჩიეთ).

მთელი ჩემი არსებით ვინაწილებ შენს მწუხარებას. ცნობის გვიან მიღების გამო — ვერ ვესწრები დასაფლავებას. გთხოვთ გადასცეთ ჩემი თანაგრძნობა თქვენს ოჯახს.

რიმა.

ნება მომეცათ თქვენ და მთელი თქვენს ოჯახს გამოუცხადო გულწრფელი თანაგრძნობა იმ დიდ უბედურებაში, რომელიც მას თავს დაატყდა. ვსწუხვარ, ავთიმყოფობის გამო ვერ ვესწრებით დასაფლავებას. იყავი მხნეთ. ვაკოცებ ნრავალს.

ლიალია ჩხეიძე-ტრასმანი.

ჩვენი ძვირფასი მასწავლებლის და ბელადის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებამ დააბოლოა ქართველი ხალხი და ქართველი ემიგრაცია. მისი საქმენი უკვდავია. მისი ხსენება სამართლის იქნება ყველს ქართველის გულში, ვისაც თავის სამშობლო და თავის ხალხი უყვარს.

თქვენი ღრმად პატივისცემული

ი. გოგოლაშვილი.

ავთიმყოფობის გამო ვერ ვინახულეთ, რომ გვეცხიარების თქვენთან ერთად თქვენი მწუხარება. თქვენ დაჰკარგეთ ძვირფასი ქმარი და მეგობარი, ქართველებმა დაჰკარგა პრეზიდენტი და მეტი დიდი და კარგი კაცი. დე იყოს მიწა მისთვის მსუბუქი და მიიღოს სული მისი უფალმა.

ნინო სალია.

დღეს გავიგე შემადრწმუნებელი ამბავი, რომ ნოე აღარ გყავს. მე და ჩემი დები, ჩვენმა მშობლებმა გაგვზარდეს ბატონი ნოესადმი უღირეს პატივისცემისა და სიყვარულის ატმოსფეროში, ამიტომ დამიჯერებთ, რომ ეს ამბავი ჩემთვის მართლაც თავზარდამცემი ამბავია. ღმერთმა შემაძლიებინოს ამ დიდი უბედურების ატანა. ჩვენ კი, საბრძოლო ქართველები ამ დიდ აღამიანს ვეღარ შევცვლით. გთხოვთ გადასცეთ ჩვენი ღრმა მწუხარება თქვენს ოჯახს. ჩემი ქმარი გთხოვთ მიიღოთ მისგან გულწრფელი თანაგრძნობა.

თქვენი **ელზა ცომაია.** (ნიუ-იორკი).

ღრმად თანაგრძნობა თქვენს დიდ მწუხარებაში.

ვანო და ანა კობახიძეები. (ნიუ-იორკი).

დავსტირი თქვენთან ერთად ჩვენი ხალხის მწუხარებას ჩვენი ძვირფასი ნოეს დაკარგვის გამო.

ვიტია. (პარიზი).

გულწრფელათი ცითანაგრძნობ თქვენს მწუხარებაში. ყველაზედ მეტად მე შემიძლია გავიგო შენი მწუხარება, რადგან მასთან მკავშირეობა ჩემი საკუთარი უბედურება. ჩემი ნოე და შენი ნოე, ორივე წავიდა ამ ქვეყნიდან დალილინი თავის სამშობლოსათვის ბრძოლით. ცხოვრება თავის გზით წავა... მე და შენ კი დაგვრჩება მხოლოდ მოგონება და ცრემლები... ძალიან ვსწუხვარ რომ ვერ დავესწარი მის დასაფლავებას, რადგან არ ვიყავი პარიზში.

მარო რამიშვილი. (ლონდონი).

როცა დღეს მე ვდგევარ საქართველოს პირველი პრეზიდენტისა და მთავრობის თავმჯდომარის ცხედართან საპატიო ყარაულში, ეს რომ ჩემმა ბაბუამ და მამამ იცოდეს, მათ თვალები აეცხადათ სიამაყისა და სამგლოვიარო ცრემლებით. სამგლოვიარო — იმიტომ რომ დავკარგეთ თანამედროვე საქართველოს პირველი მამა და სიამაყით — რომ მე ბაბუაჩემის და მამაჩემის შთამომავალს მქონდა ბედნიერება გყოფილიყავი ჩვენი პრეზიდენტის ცხედართან საპატიო ყარაულში.

კარლო ინასარიძე. (პარიზი).

გთხოვთ თქვენ და მთელ თქვენს ოჯახს მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი მწუხარება თქვენი მუღლის დაკარგვის გამო. ძალიან ვსწუხვართ რომ ვერ შევსძელით დასწრება დასაფლავებაზე.

თქვენი ღრმითი პატივისმცემელი
ეკატერინე დადიანი.

თქვენ ვერ წარმოიდგენთ როგორ ვსწუხვარ ნოეს გარდაცვალებით. ღრმით ვანვიცი იმ ადამიანის დაკარგვას, რომელთანაც მე მეთხვედი საუკუნე ვიყავი მეგობრული ურთი - ერთობაში. ძალიან გთხოვთ გადასცეთ ჩემი თანაგრძნობა თქვენს ვაჟს და თქვენს ქალიშვილებს.

მუდამ თქვენი პატივისმცემელი
ექიმი **ი. მანუხინი.** (პარიზი).

მიიღეთ ჩემგან და ჩემი ქმარი ანდროსაგან გულწრფელი თანაგრძნობა დიდათ პატივცემული ნოეს დაკარგვის გამო. მთელი ქართველობა ღრმით განიცდის ამ უდიდეს მწუხარებას. ჩვენი მოხუცებულები ისე იყვენ დამწუხარებულნი რომ არც ჭამეს და არც სევს. ჩვენი სამძიმარი მთელ თქვენს ოჯახობას.

თქვენი **ე. დეკანოზი.** (აბონდანი, საფრ.).

ღრმა მწუხარებით გავიგე თქვენი და ყველა ჩვენი საერთო უბედურების ამბავი. ღმერთმა მოგკეთ ძალა და ღონე, რომ შესძლიოთ ამ საშიშვლების გადატანა.

ღრმა პატივისცემით
მარიამ ელიგულაშვილი.

მონაწილე ვარ ქართველი ერის მწუხარების.
მიხეილ ჩუბინიძე. (პარიზი).

მიიღეთ ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა.
ქალბატონი შელი. (პარიზი).

ძალიან დავგაწუხარა თქვენი მეუღლის გარდაცვალებამ. გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი თანაგრძნობა
ქნი და ბნი გეორგეს.

გაზეთების საშვალეებით გავიგე ბნ ნოე ყორდანიას გარდაცვალება. გთხოვთ მიიღოთ მეგობრის თანაგრძნობა.

ჟან ლეპოი.

მიიღეთ ჩემი თანაგრძნობა.
ვ. ანდრიანი. (ვანვი).

მიიღეთ ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა.
ე. პერიერი. (ვანვი).

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.
ქალბატონი მარკუსი. (ვანვი).

თქვენ და თანამემამულეებს ჩემი ღრმა თანაგრძნობა პრეზიდენტი ნოე ყორდანიას გარდაცვალების გამო.

ბიერ მაბილე.

მიიღეთ ჩვენი თანაგრძნობა.
ქნი და ბნი ივანე ტამპერლები. (ვანვი).

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.
ქალბატონი და ბატონი უოსს. (ვანვი).

მიიღეთ ჩვენი თანაგრძნობა.
ქალბატონი და ბატონი რენიე. (ვანვი).

მიიღეთ უღრმესი თანაგრძნობა.
ქალბატონი ბრუაიარი. (პარიზი).

გულწრფელი თანაგრძნობა. ვაწუხვართ რომ ვერ ვესწრები დასაფლავებას.

ქალბატონი ლუი კაკე. (პარიზი).

გთხოვთ მიიღოთ ქალბატონო, ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა. დიდათ დამწუხრებული ვართ დიდი სახელმწიფო კაცის დაკარგვით.

ხანაშვილი. (პარიზი).

მიიღე ჩვენი ღრმა თანაგრძნობა.

ქ-ნი და ბ-ნი მაგილეცკები (პარიზი).

ჩემი ძმა დავითი მდივანი და მძე გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი დიდი პატივისცემის გრძობები დიდი პატრიოტის მიმართ. ჩვენი პირველი პრეზიდენტი დარჩება მუდამ ცოცხალი და ძვირფასი მადლიერი საქართველოს ისტორიაში. დიდი სურვილი მაქვს რომ ბატონ ნოე ჟორდანიას ოჯახმა იცოდეს, რომ ჩვენ მთელი ჩვენის არსებით ვინაწილებთ მის დიდ მწუხარებას.

ნინო კონან დოილი (ვერსალი).

დღეს მივიღე უღრმესად სამწუხარო ამბავი ნოეს გარდაცვალების შესახებ. ყველა ჩვენ მას შეეყურებდით სასოებით, მაზე ვამყარებდით ჩვენი ხსნის იმედებს და ახლა ის აღარ გვყავს. გთხოვთ მიიღოთ ჩემი წრფელი თანაგრძნობა ამ საერთო უბედურებაში.

დ. გაწერელია. (მონტე-კარლო).

მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძნობა.

ცომაია, სინჯიკაშვილი (ნიუ-ორკი).

მიიღეთ ჩემი თანაგრძნობა.

ქალბატონი ჩერმოვეი.

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულწრფელი თანამგრძნობა დემოკრატიული საქართველოს პრეზიდენტის გარდაცვალების გამო.

ენრი პონსოტ.

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულწრფელი თანამგრძნობა.

ქ-ნი ლევიანა. (ლემან).

გთხოვთ მიიღოთ ჩემი გულწრფელი თანამგრძნობა.

ჩერმოვეი. (პარიზი).

გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი თანამგრძნობა და ღრმა სიმპატია თქვენს ღრმა მწუხარებაში.

ქალბატონი სონა და თეო კელია (კლანარი).

დიდათ დაგვამწუხრბა ჩვენი ძვირფასი ნოეს გარდაცვალებაში. მთელი ოჯახობით გიცხადებთ ჩვენს ღრმა თანაგრძნობას. ვაწუხვართ რომ ვერ ვესწრებით დაკრძალვას.

ქ-ნი რამიშვილი და კაკი. (ლონდონი).

ჩემი გულწრფელი თანაგრძნობა თქვენს უბედურებაში.

ვასილ გაბე. (ინჟინერი, პარიზი).

გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი თანამგრძნობა.

ქ-ნი და ბ-ნი კაკიტელაშვილები.

მიიღეთ ჩვენი უღრმესი თანაგრძნობა.

ნინო და ბენო რამიშვილები. (პარიზი).

ჩემი ღრმა სიმპატია თქვენს მწუხარებაში, ვინაწილებთ ქართველებთან ერთად პრეზიდენტის დაკარგვას.

შავიშვილი ოჯახობით (საფრ.).

გთხოვთ მიიღოთ ჩვენი გულწრფელი თანამგრძნობა.

ქ-ნი ეგოროვა და ნ. ტრუბეცკოი.

კ. გვარჯალაძის სახელზე სოციალისტური პარტიებისაგან:

სოციალისტური ინტერნაციონალი ღრმად დამწუხრებულია ნოე ჟორდანიას სიკვდილით. ის იყო უ დ ი დ ე ს ი პიროვნება ქართულ დემოკრატიულ სოციალიზმისა და პირველი პრეზიდენტი საქართველოს (რესპუბლიკისა, რომელიც გახდა პირველი მსხვერპლი საბჭოს იმპერიალიზმისა. ის ღირსეულად იქნება შიხსენებული საერთაშორისო სოციალიზმის ისტორიაში.

სოციალისტური ინტერნაციონალის თავმჯდომარე და ინგლისის მთ მათა პარტიის გენერალური მდივანი

მორგან ფილიპსი,

ინტერნაციონალის მდივანი

ბრაუნტალი. (ლონდონი).

Chairman of Socialist International and
secretary of Labour party.

MORGAN PHILIPPS.

Secretary of Internationall,
BRAUNTHAL.

London.

ნოე ჟორდანისა სიკვდილმა ძალზე დაგვალო-
ნა. უცხადებთ თანაგრძნობას მის ოჯახს და ქა-
რთველ სოციალისტურ პარტიას. მის ხსოვნას
ერთგულად შევიწინაწავთ.

ბელგიის მუშათა პარტიის
მონდობილობით **გიუსმანსი.**
(ბრიუსელი).

Parti ouvrier belge,
HUYSMANS.

Bruxelles.

ჟორდანისას სახელი შესაფერა ადგილს იპოვნის
სოციალიზმის ისტორიაში. ჩვენი თანაგრძნობა
ქართველ სოციალისტებს.

გოლანდიის მუშათა პარტიის
თავმჯდომისაჲ **ფორიკი.**
(ამსტერდამი).

Parti ouvrier hollandais,
President VOZIRIK.

Amsterdam.

ჟორდანისას გარდაცვალებამ ძალიან დაგვალო-
ნა. ჩვენი ძმური სამძიძარო საქართველოს სოცია-
ლისტურ პარტიას.

(შვეცია).
Pour le parti soc.-démocrate Suedois,
MOELLER.

Suède.

გთხოვთ გადასცეთ ქართველ სოციალ-დემოკ-
რატიულ პარტიას ჩვენი ძმური თანაგრძნობა და
სამძიძარო ნოე ჟორდანისას დაკარგვის გამო.

საფრანგეთის სოციალისტური პარტიის
სამდივნოს სახელით **ბრიუტელი.**
(პარიზი).

Pour le parti socialiste français,
BRUTELLE.

Paris.

ჩემი პირადი და დაშნაკუტუიენ პარტიის სა-
ხელით უღრმეს თანაგრძნობას ვიცხადებთ ნოე
ჟორდანისას გარდაცვალების გამო.

ქრება დიდი პიროვნება შიმშორებულ მის ქვე-
ყანას, რომლის ბედს ის განაგებდა დიდ ისტო-
რიულ ხანაში. მის გეარს იცნობენ არა მხო-

ლოდ საქართველოში და კრესეთში, არამედ
მთელ მსოფლიოში. სომხები მსს მუდამ დიდის
პატივისცემით მოვიგონებთ.

სამუელიანი. (პარიზი).
SAMOUELIAN,
Partie Armeniens «Dahnac».

მივიღე მეტად დამალონებელი ცნობა და სწო-
რედ იმ დროს, როცა ჩემი ჯანმრთელობა სა-
შუალებას არ მძალღევს მივიღე და უკანასკნე-
ლად პატივი ვცე მას, რაც წარმავალი იყო პრე-
ზიდენტ ჟორდანისაში. არა მხოლოდ მისი მღმუ-
არებით, რომელიც ამ დღეებში გამოსულა, გა-
ხდება ის დაუვიწყარი, არამედ საერთაშორისო
დემოკრატიულ სოციალიზმის ისტორიაში მუ-
დამ დარჩება დიდი ხსოვნა ყველაფერი იმისა,
რაც მას, როგორც ქართველ ხალხის, ისე მთე-
ლი კაცობრიობის გასანთავისუფლებლად, უბ-
რძილია და გაუკეთებია.

გთხოვთ გადასცეთ ჩემი ღრმა მწუხარება ჟო-
რდანისას ოჯახს და ყველა მათ, ვისაც ის ხელ-
მძღვანელობდა და უყვარდა.

ბრაკე.
BRACQUE.

საფრანგეთში მყოფ უცხოელ სოციალისტურ
ორგანიზაციების (ბუნდოელების, სომხების, უნ-
გრელების, ქართველების, პოლონელების, იუ-
გოსლაველების, ისპანელების, იტალიელების და
ბერძნების) ფედერაციის საგანგებო კრების და-
ვალებით უღრმეს თანაგრძნობას უცხადებთ ქა-
რთველ სოციალისტურ პარტიას მისი კლიდერის,
დიდი პატიოტის და დიდი სოციალისტის ნოე
ჟორდანისას გარდაცვალების გამო.

ფედერაციის მდივანი **როზო (პარიზი).**
Le groupe Soc. étranger en France-Rojo.

ბატონ ჩხატუას.

გთხოვთ მიიღოთ ყოველივე ზომები საპატივი-
საცემით ჩვენი ორგანიზაციის სახელით გარდა-
ცვალებული პრეზიდენტის მიმართ.

აბაშიძე, გაჟონია. (ნიუ-იორკი).

რეგებ ჟორდანისას.

ღრმადი დამწუხარებულ მსოფლიო შენთან ვარ.
წერილი ფოსტით.

ქიმი ცინცაძე. (დაკაროი).

რეჟებ უორდანას.

ჩემი მშობლები, ჩემი ოჯახობა და მე გულ-წრფელ თანაგრძობას უცხადებთ მთელ თქვენს ოჯახს, მისი დიდი მწუხარების გამო.

ირაკლი ბატონიშვილი (მადრიდი. ისპანია).

ქართველ ხალხთან ერთად დავსტირი ჩვენი ერის სიამაყის, ნოეს გარდაცვალებას.

დავ. ურატაძე. (მიუნხენი. გერმანია).

ნიკო ურუშაძეს.

დიდათ დაგვამწუხრია პრეზიდენტი ნოე უორდანას გარდაცვალებამ. გთხოვთ გადასცეთ ჩვენი გულწრფელი თანაგრძობა მის ქვრივს და ჩვენს მთავრობას.

მღვდელ-მთავარი ინგილა და კაპიტანი გოგიაჯანიშვილი (მადრიდი).

ნიკო ურუშაძეს.

ქართული საზოგადოება ინგლისში ღრმა მწუხარებით აღნიშნავს საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ნოე უორდანას გარდაცვალებას და უგზავნის მის ოჯახს უღრმეს თანაგრძობას. მისი ღვაწლი სამშობლოს წინაშე დაუვიწყარი იქნება ქართველი ერის მეხსიერებაში.

საზოგადოება (ლონდონი).

გენ. ზაქარიაძეს.

ქალბატონი და ბატონი კლკი უცხადებენ აბონდანის ქართველებს მათ უღრმეს თანაგრძობას თავისუფალი საქართველოს პრეზიდენტის ნოე უორდანას გარდაცვალების გამო.

ჩვენი მწუხარება განუზომელია.

ქნი და ბ-ნი კუკი. (აბონდანი).

მ. სტურუას.

გთხოვთ ჩვენი ოჯახის დავალებით გადასცეთ ჩვენი დიდი მწუხარება ჩვენი დიდი ლიდერის ნოე უორდანას გარდაცვალების გამო მის ოჯახობას და ქართულ მთავრობას.

ქუთათელაძე, კიკვიძე, თამარ კობიაშვილი (ლონდონი)

პ. სარჯველაძეს.

თანაგრძობთ იმ აუნაზღაურებელ დაკარგვაში, რომელიც ნოე უორდანას გარდაცვალებამ მიაყენა მთელ ქართველ საქმეს.

ვ. ნანუაშვილი. (ნიუ-იორკი).

პ. სარჯველაძეს.

მეტათ სამწუხარო იყო ჩვენთვის, აქ მყოფ ქართველებისათვის ნოე უორდანას გარდაცვალება. უდავოა, რომ მისი დაკარგვა, განსაკუთრებით დღეს როდესაც მისი სახელი, სეტორიტეტი, მისი გამოცდილი ხელი ასე საჭირო იყო საქართველოს განმათავისუფლებელ ბრძოლისათვის — განუზომელია.

დარწმუნებული ვართ, რომ საქმე რომელსაც ნოე უორდანასმ შესწირა თავისი სიცოცხლე, — ღირსეულად გაგრძელებული იქნება მის მიერ დატოვებულ მთავრობის მიერ და გამარჯვებით დაგვირგვინდება.

ვენეცუელაში მცხოვრები ქართველები.
ქ. კარაკასი.

დიდათ ვსწუხვართ ნოე უორდანას დაკარგვას. ჩვენ იმ წრეში ვართ, რომელიც საზღვარგარეთის სოც.-დემ. ორგანიზაციის გაყოფის შემდეგ ვანსვენებულის მობრუნებამდე შეიქნა და მის ემიგრანტულ მუშაობაში ბევრი რამ მიუღებლათ მიაჩნდა.

მაგრამ ესლა, როცა ვანსვენებულის საფლავის სიცივეშია, ჩვენს წინ სდგას მთელი მისი პიროვნება და ცრდილი მოღვაწეობა. და შეწუხებული ვგრძობთ, რომ მისის სახით დაიმარხა კაცი, რომელმაც დაიწყო პატარა წრიდან, შეკქმნა სოც.-დემ. მუშათა პარტია, ატარა შინ და გარეთ სახელოვანი და ბრწყინვალე გამარჯვების გზით, მოაქცია გაერთიანებული მშრომელი ხალხის სათავეში და თითონ შეიქნა მთელი ქვეყნის საყვარელი წინამძღოლი.

ამ ყამად ვანსვენებულმა სამარეში ჩაიტანა ზიზლი ბოლშევიზმისადმი და სურვილი მისი წაქცევის. გაჭრილი ნოე უორდანას საფლავი, ბოლშევიზმის ერთი იმ ცოდვთაგანია, რომლის სიმძინემ ის უნდა დასცეს.

რ. ყიფიანი, ვ. დოლიძე, კ. რიუამაძე.

სოიზო.

საქ. ს.-დემ. პარტიის საზ. გარეთელ ბიუროს.

თქვენთან ერთად ღრმად განვიცდი იმ მწუხარებას, რომელიც გამოიწვია პარტიის სულის ჩამდგმელოს, მისი უბადლო ხელმძღვანელის და მთელი ქართველი ერის ბელადის პრეზიდენტ ნოე უორდანას მოულოდნელმა გარდაცვალებამ.

ღრმა პატივისცემით **გ. ნაკაშიძე.**
(არგენტინა).

ს ა მ გ ლ ო ვ ი ა რ ო გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი :

კვირას, 11 იანვარს 1953 წელს, დილის სამ საათზე, მოულოდნელად გარდაიცვალა ქ. ვანგში

საქართველოს დემოკრატ. რესპუბლიკის პრეზიდენტი და ეროვნული მთავრობის თავმჯდომარე

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც ღრმა მწუხარებით აუწყებენ საზოგადოებას საქართველოს ეროვნული მთავრობის წევრები.

კვირას, 11 იანვარს 1953 წ., დილის სამ საათზე უეცრად გარდაიცვალა

საქართველოს დემოკრატ. რესპუბლიკის პრეზიდენტი

ნ ო ე ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს - ძ ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც აუწყებენ საზოგადოებას ღრმად დამწუხრებული მეუღლე შვილებით, შვილი-შვილებით და სიძეებით. დაკრძალვა ხუთშაბათს, 15 იანვარს, სამ საათზე ვანვის სასაფლაოზე. გამოსვენება — თავის ბინიდან: 11, ქუჩა სოლფერინო, ქ. ვანვი.

კვირას, 11 იანვარს 1953 წელს, დილის სამ საათზე, მოულოდნელად გარდაიცვალა ქ. ვანგში

საქართველოს დემოკრატ. რესპუბლიკის პრეზიდენტი და ეროვნული მთავრობის თავმჯდომარე

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც ღრმა მწუხარებით აუწყებს ქართველ საზოგადოებას ქართული ეროვნული საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტი.

კვირას, 11 იანვარს, დილის სამ საათზე, უეცრად გარდაიცვალა

საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი

ნ ო ე ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს - ძ ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც მწუხარებით აუწყებს ქართველ საზოგადოებას დაკრძალვის მომწყობი კომისია.

თანახმად განსვენებულის სურვილისა—არ იქნება არც ყვავილები, არც გვრგვინები და არც საიტყვები.

გამოსვენება მოხდება განსვენებულის ბინიდან, 11, ქუჩა სოლფერინო, ქ. ვანვი, ხუთშაბათს, 15 იანვარს, დღის 3 საათზე. საათზე, ვანვის სასაფლაოზე.

კვირას, 11 იანვარს 1953 წელს, დილის სამ საათზე, მოულოდნელად გარდაიცვალა ქ. ვანგში

საქართველოს დემოკრატ. რესპუბლიკის პრეზიდენტი და ეროვნული მთავრობის თავმჯდომარე

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც ღრმა მწუხარებით აუწყებს ქართველ საზოგადოებას პარიზის ქართულ სათვისტომოს გამგეობა.

კვირას, 11 იანვარს 1953 წ., დილის სამ საათზე, ქ. ვანგში, უეცრად გარდაიცვალა საქართველოს სოციალ - დემოკრატიული პარტიის დამაარსებელი და მისი უცვლელი მეთაური

საქართველოს დემოკრატ. რესპუბლიკის პრეზიდენტი და ეროვნული მთავრობის თავმჯდომარე

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც ღრმა მწუხარებით აცხადებს საქართველოს სოციალ - დემოკრატიული პარტიის საზღვარ - გარეთელი ბიურო.

კვირას, 11 იანვარს 1953 წელს, დილის სამ საათზე, ქ. ვანგში, უეცრად გარდაიცვალა საქართველოს სოციალ - დემოკრატიული პარტიის ბელადი

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა

რასაც მწუხარებით აცხადებს პარიზის სოციალ - დემოკრატიული ორგანიზაციის კომიტეტი და გაერთიანებული სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაცია.

საქ. სოც.-დემ. პარტიის საზღვარ - გარეთელ ბიუროს.

სამგლოვიარო წლისთავი

თავზარდამცემი ცნობა დაგვიხანებით მივიღე. ამ დიდ გლოვაში მეც თქვენთან ვარ. ყველა ერთად შემოგვკრბეთ და ძმურათ ვიმუშავოთ იმ ჩვენს ეროვნულს, სოციალურს და საკაცობრიო მიზნების მისაღწევათ, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ნოე ჟორდანია.

რადგან ნოეს 85 წლისთავის აღნიშვნა უკვე დანიშნული იყო 18 იანვრისათვის, მისმა ოჯახმა მოისურვა ანდლეს მანც მოეწყო ახლობელ ამხანაგების შეხვედრა, რაიცა კიდევაც შესდგა.

6. იმნაიშვილი.

სამგლოვიარო სუფრის სათავეში იღვა ცარიელი სავარძელი, რომელზედაც ამ დღეს ჯდებოდა განსვენებული. სუფრის მეთაურობა ნოეს მეუღლემ სთხოვა ბ. კ. კანდილაკს, რომელმაც მოკლე და მეტად მგრძობიარე სიტყვით მიმართა დამსწრეთ და პირველი სიტყვა ნოეს მეუღლე ინას მისცა.

სოც.-დემ. პარტია.

დიდის მწუხარებით გავიგე ჩვენი ნოეს, მთავრობის თავმჯდომარისა და ს.-დ. პარტიის ხელმძღვანელის გარდაცვალება. ესტირი მის ვაწუხომელი დაკარგვას. დაეცა ბუმბერაზი. ქართული ერთი ძაძებით იმოსება. მისი ცხოვრება იყო მთელი ეპოქა საქართველოს ისტორიაში. მადლიერი ვართ მთავრობებს რა მკაცრ მტერს ღირდათ დააფასებს მის ღვაწლს და აღვებს უცდავ ძეგლს. ძლიერ ვნანობ რომ არ შემიძლია დავესწრო დასაფლავებას.

ქნმა ინამ შინაგანი გლეჯარებით, მარა ვარუგნულათ მეტად დამწვიდებით, მოუთხოო დამსწრეთ ბევრი რამ საინტერესო ნოეს ცხოვრების უკანასკნელ დღეებიდან და ღრმა რწმენით გამოსთქვა ის აზრი, რომ ნოეს მეგობრებს უნდა სწამდეთ, რომ მას ამიერიდან კიდევ მეტი შემთავრებელი გავლენა ექნება, ვიდრე დღემდე, როცა ის ფიზიკურათ ჩვენთან იყო. ნოეს წარმოებული ბრძოლა უნდა გავრძილდეს კიდევ მეტი ენერჯით, ამისთვის კი უმთავრესია ვიყოთ ყველა ერთად, და თავისი სიტყვა დაათავა წინადადებით—დაასრებულ იქნეს ნოეს სახელობის კლუბი, სადაც ახალგაზრდობა გაეცნობა და შეისწავლია ნოეს ნაწერებს, რაც ხელს შეუწყობს მათ სათანადო მომზადებას მომავალი მუშაობისათვის.

ექიმი ანტონ უორჟოლიანი.
(გარუნი. საფრანგეთი).

პარტიულ ამხანაგებს.

ჯულ - დამწუხარი, სევდიანპრობილი, თქვენთან ერთად, ღრმათ განვიციდი ჩვენი უბადლო ბელადის, ანხანაგ ნოეს სამღვანო მანშორებას. პირველი ჩვენი სამძიმარი ჩვენს ბედკრულ სამშობლოს, რომელმაც დაკარგა თავის შეუდარებელი მეთაური. საერთო უბედურება გარდაუვალათ გვიბრძანებს დავივიწყოთ ყოველივე პირადული და გავლურს, შევკრათ და შევამჭიდროვოთ ჩვენი რიგები და ჩვენებურათ, ძველებურათ, განუვარძლოთ ის გზა, რომელზედაც სამოცი წლის განმავლობაში ასე ბრწყინვალეთ გვიძლიდა ჩვენი უდიდესი მეთაური და მეგზაური. ჩვენი ქარავანი ჯერ კიდევ გზაშია და არ უნდა შეჩერდეს არც ერთი წუთით, სანამ არ აღსდგება ჩვენი ქვეყანა და ისევ არ გახდება თავისუფალი და დამოუკიდებელი.

შემდეგ განსვენებულის სიძემ ლევან ფალავამ, თავის მხრივ, ბევრი რამ გაუხიარა დამსწრეთ, ნოესთან უკანასკნელ ხანებში მუსაფიდან. სიტყვები წარმოსთქვეს კ. გვარჯალაძემ, ტ. წულაძემ, ს. ბლიაძემ, ე. ინწკირველმა, ბ. წულაძემ და კ. ინასარმა.

შვიდ საათზე მეტი იყო, რომ კ. კანდილაკმა შესაფერი სიტყვით სამგლოვიარო შეხვედრა დასრულებულიათ გამოაცხადა.

ავათმყოფობის გამო ამ შეხვედრას ვერ დაესწრო ევ. გეგეჭკორი, მარა წაკითხული იქნა მისი წერილი ქნ ინას სახელზე, სადაც გამოსთქვამდა ღრმა მწუხარებას, რომ ავათმყოფობის გამო ამ ინტიმურ სამგლოვიარო შეხვედრას ვერ დასწრება.

ღრმა მწუხარებით გრ. ურატაძე.
(პარიზი).

ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა ს ხ ს ო ვ ნ ა ს

(სამგლოვიარო დღე სხვა და სხვა ქვეყნებში)

მ ი უ ნ ხ ე ნ ი (გერმანია)

31 იანვარი დაჩრება დაუფიქარ დღეთ გერმანიაში მცხოვრებ ქართველთა ხსოვნაში. ამ დღეს ადგილობრივმა ქართულმა კოლონიამ და აქ არსებული ქართულმა პოლიტიკურმა ორგანიზაციებმა შეთანხმებულად მოაწყვეს მიუნხენის თვითმართველობის ისტორიულ დარბაზში სამგლოვიარო დღე, ახლად გარდაცვალებული საქართველოს მეთაურის და პრეზიდენტის ნოე ყორღანისა ხსოვნის აღსანიშნავად.

სრულ სამ საათზე დარბაზი მოწყველი სტუმრებით გაავსო. მოსულთა შორის იყვნენ: გერმანიის ფედერაციული და ბავარიის პარლამენტების დეპუტატები, მიუნხენის თვითმართველობის საბჭოს წევრები, გულზე ყვითელი ჯაჭვებით, გერმანიის სოც.-დემოკრატიულ პარტიის დელეგატები, ლტოლვილთა სამინისტროს რწმუნებულები, ამერიკულ და ბელგიის საკონსულოებიდან წარმოგზავნილი პასუხისმგებელი მოხელეები, ამერიკულ კომიტეტის რწმუნებული, უკრაინულ რაიონის ეკსეკუტივის მთელი შემადგენლობა და ბარანის მეთაურობით, გერმანიაში არსებულ პოლიტიკურ თუ ეროვნულ ორგანიზაციების რწმუნებულები, ამერიკულ კომიტეტთან ნომულავე, საკოორდინაციო ცენტრი პროფ. მელგუნოვის მეთაურობით, ABN-ი (ანტიბოლშევიზიური ფრონტი ხალხებისა) და „კავკასი“-ს ჯგუფი.

წარმოდგენილი იყო აგრეთვე პრესა, როგორც გერმანული, ისე ემიგრანტული და ბავარიის რადიო - სადგური.

დარბაზი მორთული იყო საქართველოს დროშით და ღერბით. შუა კედელზე ჩამოკიდებული იყო დიდი გვირგვინი გერმანიის სახელმწიფო ფერების ლენტზე წარწერით, წარმოგზავნილი გერმანიის სოც.-დემოკრატიული პარტიის მიერ. გვირგვინის წინ მაგიდაზე იდგა განსვენებულის დიდი სურათი, რომელიც იპყრობდა საზოგადოების განსაკუთრებულ ყურადღებას.

მუსიკალური ნაწილის შესრულების შემდეგ სამგლოვიარო სხდომას ხსნის ბ. გიორგი ნალაიშვილი, რომელმაც სტუმრების მისალმების შემდეგ, მოუწოდა დამსწრეთ ფეხზე ადგომით პატივი ეცათ განსვენებულის ხსოვნისათვის.

მთავარ მომხსენებლად ნოე ყორღანის პიროვნების დასახასიათებლად გამოვიდა განსვენებუ-

ლის პატივცემული და მეგობარი მოხუცი ნიხილ წერეთელი, რომლის მოხსენება საზოგადოებამ დიდი ყურადღებით მოისმინა შემდეგ ილაპარაკა ნოე ყორღანისა მთავრობის ყოფილმა წევრმა რაჟდენ არსენიძემ, რომელმაც თავისი სიტყვა დააბოლოვა ასე: „საქართველო იყო დამოუკიდებელი და იქნება დამოუკიდებელი“.

უცხოელებიდან პირველად ილაპარაკა გერმანიის სოც. - დემოკრატიული პარტიის სახელით, ბავარიის პარლამენტის დეპუტატმა ვ. ტიმემ რომელმაც თავის ფრიად საინტერესო და ღრმა შინაარსიან სიტყვაში შეეხო რა საქართველოს ისტორიულ განვითარებას ძველი დროიდან, — დასძინა, რომ საქართველოს დიდი შვილს ნოე ყორღანისა — ბედმა არგუნა მთელი რიგი ქართველთა თაობების მისწრაფება — საქართველოს სუფერუნულ უფლებების აღდგენა — 1918 წელს სისრულეში მოეყვანა...

ბ. ტიმეს შემდეგ ილაპარაკეს: საკოორდინაციო ცენტრის სახელით ბ. ნიკოლაევსკიმ, უტოლვილთა სექსუატარიატის რწმუნებულმა Dr. Priler-მა, უკრაინული რაიონის წარმომადგენელში მინისტრმა დ. ანდრეევსკიმ, გერმანიაში არსებულ ლტოლვილთა ცენტრალური კავშირის პრეზიდენტმა პოლონელმა სუბანგ-სუბეცკიმ, კახეთის ხელმძღვანელობის სახელით — ბ. ნიკოლაევმა, უკრაინულ სოციალისტურ პარტიის დელეგატმა — ი. ე. დოვგალმა, აზერბაიჯანულ სოციალი სტურ პარტიის სახელით შეიხ-ულ-ისლამოვმა, კავკასიელების სახელით — ვაჩე ამგვიანმა და რევოლუციის ხანაში თბილისში ნაცხოვრებმა რუს მოღვაწემ კ. ქრომიადმა, რომელმაც აღნიშნა, თუ რადიდ იმედს ამყარებდა ქართველი ერის ნოე ყორღანისაზე იმ ხანებში...

დაბოლოს ილაპარაკა ნიკო ნაკაშიძემ, რომელიც თავის მჭერმეტყველურად წარმოთქმულ სიტყვაში განაცხადა, რომ ნოე ყორღანისა ჯერ კიდევ 1915 წელს იყო ცნობილი ქართველი ერის მეთაურად და ხელმძღვანელად; და დასამტკიცებლად მოიყვანა ერთი მაგალითი: როდესაც საქართველოში გარდაიცვალა ერთი უდიდესი ქართველი პოეტი (მხედველობაში ყავდა აკაკი), ყველა ქართველმა პარტიებმა და საზოგადო ორგანიზაციებმა გადაწყვიტეს პოეტის საფლავზე დაედგათ მხოლოდ ერთი გვირგვინი ქართველი ერის სახელით, ვინ უნდა ყოფილიყო ის ბედნიერი, რომელიმაც ერის სახელით მიენდობო-

და ამ მისიის შესრულება? ამ შენებზევეაში ყველას ფიქრები იყო მიპყობილი ნოე უორდანიასკენ.—და მართლაც, ერის სახელით მას დაევალება ფრიად საპატიო მოვალეობა...

ნიკო ნაკაშიძის გამოსვლით დამთავრდა სიტყვების წარმოთქმა. შემდეგ თავმჯდომარე აცნობს საზოგადოებას ზოგიერთ მოსულ სასამხმრო წერილების შინაარსს...

სამგლოვიარო წერილები გამოგზავნეს: გერმანიის ფედერატიული და ბავარიის პარლამენტების პრეზიდენტებმა ბ.ბ. Dr. H. Heller-მა და Dr. A. Hundamer-მა, ბავარიის პარლამენტის ყველა ფრაქციებმა, ბავარიის მინისტრ-პრეზიდენტის მოადგილემ და შინაგან საქმეთა მინისტრმა Dr. Houdner-მა სტატუსკვრეტარმა Dr. Oberländer-მა, მიუნხენის ქალაქის მოურავმა Th. Wimmer-მა, ამერიკულ გენერალურ კონსულმა, საგარეო საქმეთა სამინისტროს პროტოკოლის შეფმა ბარონ Herwart-მა და სხვ...

დასასრულ მოსიკა ასრულებს ჰენდელის ლარგოს და საზოგადოება ნელ-ნელა სტოვებს დაბრახს...

ბავარიის რადიო-სადგურმა იმ საღამოსვე გადასცა სამგლოვიარო სხდომის ანგარიში. საერთოდ კი სამგვრ იყო გადაცემული რადიოთი ცნობა ნოე უორდანიას გარდაცვალების შესახებ. აგრეთვე შესაფერი ცნობები სამგლოვიარო სხდომის შესახებ იყო მოთავსებული რადიო-გერმანულ იდე ემიგრანტულ პრესაში...

უცხოეთში—ბავარიის დედა-ქალაქში მართლაც ღირსეულად ჩატარდა ეს ჩვენი ეროვნული გლოვის დღე (ამას სტუმრებიც კი აღნიშნავენ) და ამას უნდა უმადლოთ, პირველად ყოვლისა, ჩვენ სტუმრებს და განსაკუთრებით კი გერმანულ მეგობრებს, რომელთაც თავისი აქტიური მონაწილეობით ამ საქმის მოწყობაში — კიდევ ერთხელ ამკარად ვამოაძევენ თავისი სიმპატიები ქართველი ერის მისწრაფებისადმი — იყოს თავის-თავის პატრონი.

დაარწმუნებული ვართ. მონობისაგან იანთავისუფლებული ქართველი ერი თავის დროზე მადლობას მიუძღვნის ყველა მათ, ვინც მის ტყვეობაში ყოფნის დროს მას არ იუწყებდა და ეჭომაგებოდა.

აღსანიშნავია, რომ ამ სამგლოვიარო სხდომაზე წარმოდგენილნი სხვა და სხვა ორგანიზაციები — თავის დილიურ ბუზაობაში ხშირად ერთიმეორის წინააღმდეგ სასტიკად დაპირისპირებულნი — ამ დღეს გაერთიანებულნი თავის გრძნო-

ბებში ჩვენი დიდი მიცვალებულისადმი. შეიკრიბნენ დაბაზში მისი ხსოვნის პატივსაცემლად და სადიდებლად...

ქართველობა კი გაერთიანებული ამ ეროვნულ გლოვაში, ვიმედოვნებთ მომავალშიც ქართველი ხელმძღვანელობის ირგვლივ დაარსებული, შეერთებული ძალებით განაგრძობს იმ დიად საქმეს, რომელსაც განსვენებული ასე თავგამოდებით ემსახურებოდა თავის სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებამდე...

ალ. კობია.

იკიდანვე. 17 იანვარს გაიხსნა საკოორდინაციო ცენტრის პოლიტიკური კომისიის პლენუმი. პლენუმის განხილვისას, საკოორდ. ცენტრის ბიუროს თავმჯდომარემ აუწყა პლენუმს ნოე უორდანიას გარდაცვალება და სთხოვა ფეხზე ადგომით პატივი ეცათ მისი ხსოვნისათვის.

ბ ე ლ გ ი ა .

როგორც კი მიიღო ეროვნული კომიტეტის წარმომადგენელმა მ. ტუღუშმა სამწუხარო ცნობა, მაშინვე გადასცა ბეღელის რადიოს, რომელმაც იმავე დღესვე აცნობა თავის მსმენელებს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენტის ნოე უორდანიას გარდაცვალება, მოკლე ბიოგრაფიული ცნობებით. ყველა სოციალისტურმა გაზეთმა და ბევრმა არასოციალისტურმა, ვრცელი წერილები უძღვნეს განსვენებულს. ზოგმა სურათიც მოათავსა. სოც. პარტიის ცენტრალურ ორგანო „Le Peuple“-ში მოთავსებულია ჩვენი თანამემამულე მარკ იბერეს ვრცელი წერილი, განსვენებულის პოლიტიკური-პარტიული-სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობის შესახებ.

ლ ო ნ დ ო ნ ი

19 იანვარს, ქართული საზოგადოების გამგეობამ ლონდონში, გადაიხადა პანაშვიდი განსვენებული ნოე უორდანიას შესახებ, რომელსაც დაესწრო ასამდე ქართველი. ამ პანაშვილის შესახებ პოლონური გაზეთი „დშენიკ პოლსკი“ (№ 31) გადმოგვცემს შემდეგს: პანაშვიდი ვადიხადა პოლონეთის მართლმადიდებელი ავტოკეფალური ეკლესიის მიტროპოლიტის თანამდებობის აღმასრულებელმა ეპისკოპოსმა, ეპისკოპოსმა მათემ, მშვენიერი იუნდის და დიდხალი-საზღვდე-

ლოების თანამსახურებით. პანაშვიდს დაესწრო პოლონეთის პრეზიდენტის წარმომადგენელი მინისტრი ი. სტაჟევსკი და დიდძალი პოლონური საზოგადოება. დაესწრენ კავკასიის ერების წარმომადგენელი: ჩერქეზები, ოსები, ჩრდილო-კავკასიელები, უკრაინის წარმომადგენელი ბ-ნი ა. ბონდაროვსკი და სხ.

ნეკროლოგი და მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები მოთავსებული იყო მთელ რიგ გაზეთებში, როგორც ინგლისურ, ისე ემიგრანტულში.

ა მ ე რ ი კ ა .

ამერიკის რადიო „ხმა ამერიკისა“-მ გარდაცვალების მთორე დღესვე გადასცა ყველა ქვეყნებში საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენტი ნოე ყორდანისა გარდაცვალება. ბევრმა გაზეთებმა მოათავსეს ბიოგრაფიული ცნობებთან ერთად ვრცელი წერილები განსვენებულის მოღვაწეობის შესახებ. ემიგრანტულ გაზეთებში—რუსულში, პოლონურში, უკრაინულში, სომხურში და სხ. დაიბეჭდა მთელი რიგი წერილებისა სხვადასხვა ეროვნების ცნობილ მოღვაწეთაგან მოგონების სახით.

ადგილობრივი ქართული კოლონიის გამგეობამ არ დაიშურა შრომა, რომ თავის სამშობლო ქვეყნის პირველი პრეზიდენტის გარდაცვალებას ღირსულათ ყოფილიყო აღნიშნული. პირველყოფლისა გადახდილ იქნა პანაშვიდი ბერძნულ ეკლესიაში, რომელსაც გარდა ქართველებისა დაესწრენ ბევრი სხვადასხვა ერების პასუხისმგებელი წარმომადგენელი. პანაშვიდის შემდეგ ბერძნული ეკლესიის უმაღლესმა პირმა მიხაელმა, წარმოსთქვა ინგლისურ ენაზე სიტყვა, რომელშიდაც მშვენივრად დაახასიათა ქართველი ერი და მისი პრეზიდენტი.

25 იანვარს, გამგეობამ სასტუმრო „კომოდორ“-ში მოაწყო სამოქალაქო პანაშვიდი, რომელსაც დაესწრენ: სომხეთის, აზერბაიჯანის, ჩრდილო-კავკასიის, უკრაინის, ლატვის წარმომადგენელი და პოლონეთის ელჩი ბ-ნი ლიპსკი, (წარმომადგენელი პოლონეთის ეროვნული მთავრობის), ბ-ნი გრუბიკი (ეროვნული საბჭოს განყოფილება ამერიკაში) და ბ-ნი კორბინსკი (პოლონეთის პოლიტიკური ცენტრი ამერიკაში) და სხვ.

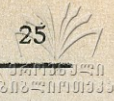
ამ პანაშვიდის შესახებ პოლონური გაზეთი „დ. პოლ.“-ში (№ 25) მოთავსებულია წერილი სათაურით: „სასიქადულო მაგალითი ნიუ-იორკის

პოლონელების“. ამ „სასიქადულო მაგალითი“ გაზეთი ხედავს იმაში, რომ ნოე ყორდანისა სამოქალაქო პანაშვიდზე ნიუ-იორკში პოლონელ ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა ცალ-ცალკე კი არ ილაპარაკეს, არამედ მიანდეს ერთ პირს, ბ-ნ გრუბიკს, ელაპარაკა განსვენებულის შესახებ მთელი პოლონელი ერის სახელითო. გაზეთი დიდძალ კმაცოფილებით აღნიშნავს, რომ ამ დიდ ქართველის პატივსაცემათ ყველა ჩვენი პოლიტიკური მიმართულებანი ერთ ხმად და ერთ სულოვანად გამოვიდენ. სასწოვსკის მოწოდების შემდეგ პირველათ ხდება ჩვენი პოლიტიკური პარტიების შეერთებული გამოსვლა საერთაშორისო ასპარეზზე და ეს „სასიქადულო მაგალითი“ მოხდა დიდი ქართველი ნოე ყორდანისა გადარდაცვალების გამო და სხ.

ი ს ტ ა მ ბ უ ლ ი .

ქართულ ეროვნულ კომიტეტის წარმომადგენელი ოსმალეთში ს. მენაღარი ინახულეს და თანამგერძობა განოუცხადეს ეროვნული მთავრობის თავმჯდომარის ყორდანისა გარდაცვალების გამო: ამერიკის საკონსულოდან ბ.ზ. რუხველტმა და პირსმა, პოლონეთის ყოფ. კონსულმა კილჩინსკიმ, რუმინეთის ლეგაციის ყოფილ მრჩეველმა პროფ. დეიჩემ, იუგოსლავიის კოლონიის წარმომადგენელმა ბ. დუმეზჩან, ალბანეთის ნაც. კომიტეტის წარმომადგენელმა გაზი-ხანმა, რასულ-ხადეს ჯგუფმა სტამბოლში — სელიმ-ხეიმ და მირზა ბალამ, მთის წარმომადგენელმა შამილმა და მამედ-გორიემ. ს. მენაღარმა მიიღო აგრეთვე წერილობით თანამგერძობა ამერიკის და ინგლისის კონსულებიდან.

სტამბულოში არსებულმა ფრანგულ გაზეთ „ისტამბულ“-მა და თურქულ „ჯუმურიეთმა“ ერცელი წერილები უძღვნეს განსვენებულს. თურქულმა სააგენტომ რადიოთი გადასცა გარდაცვალების მეორე დღესვე ცნობა, სადაც ასე ახასიათებდა ნოე ყორდანისა პიროვნებას: „ცნობილი სახელმწიფო მოღვაწე და დიდი რევოლიუციონური წარსულის მქონე — იყო შემქნელი და ორგანიზატორი საქართველოს დამოუკიდებლობის. ხოლო წითელ ჯარების მიერ საქართველოს დაპყრობის შემდეგ, გადმოხიზნული უცხოეთში, მთელი თავისი იწერგით განაგრძობდა ბრძოლას მოსკოვის წინააღმდეგ, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღსადგენათ...“.

სერგო ღონღუას.

... სწორეთ იმ ღამეს, რა ღამესაც გარდაიცვალა პრეზიდენტი ნოე ჟორდანიას, დამესიზმრა, რომ მის დასაფლავებაზე ვიყავი. ძალიან ბევრი ხელხი იყო. როდესაც კუბოს სდებდენ საფლავში, ის გასარილდა და გატყდა. შიგ ალარხფერი აღარ იყო. მე შევკრთი და წამოვიძახე: — რას ნიშნავს ეს? რატომ ცარიელია? ივგებ მისი გული სხვა ქართველის გულში წავიდა, რომ გააფრთხლოს მისი მუშაობა, ანდა მარხავდენ კაცს, რომ

მელიც არ მომკვდარა — მეთქი! დავიწყე ტირილი, რატომ არ ვიცი! ხომ არ შევიძლია ამხსნა — რას ნიშნავს ყოველივე ეს? მე მგონია რომ ეს ნიშნავს იმას, რომ ისედაც ჩვენთან და გვეყრნება გაგავრძელოთ მისი მუშაობა!..“ *)

*) ეს წერილი მოუწერია ს. ღონღუასათვის მის პატარა მეგობარ გივი გელაშვილს, რომელიც სწავლობს ლიტერაში და ჯერ კიდევ 14 წლის არი აწის.

უცხოეთის პრესა ნოე ჟორდანიას შესახებ *)

ამიბრანტთა ოპოზიცია

მათ შორის ის იყო უხუცესი და უპატივცემული. შეუძლებელი იყო იმის გარჩევა თუ რა უბრალო ხისაგან იყო გაკეთებული მისი კუბო, იმდენად დაფასული იყო ის ქრონული დროშით და მისი მღვდნობის უმნიშვნელოვანეს მომენტების სურათებით.

მის პატარა, ღარიბად მოჩთულ ვარეთ - უბნის ბინაზე, სადაც გადახდილ იქნა პანაშვიდი, მგლოვიარე საზოგადოება — მეგობრები და მოწინააღმდეგენი, რიცხვით 400 კაცი — ვერ პოულობდა ადგილს. სამოციოდე პირი, მდიდარი თუ ღარიბი, შეჯგუფებულიყო დაბალ საჩითულის ორ პაწია ოთახში, ზოგიც თავიჩინდრული ჩუმად იღვავებოდა კიბის საფეხურებზე. ახალგაზრდა ორტოდოქს მოძღვარმა წარმოსთქვა პატარა სიტყვა. პატარა ხორხომ შესარულა ძველი საეკლესიო გალობანი. თითქოს იდუმალ მიცემულ ნიშანზე ერთბაშად ჩაჰქრა დამწერეთა ხელში ანთებული სანთლები.

პანაშვილის დასთავრების შემდეგ კუბო დასვენებულ იქნა სამგლოვიარო კათაფალკაზე, რომელიც შავად მოჩთულ ცხენებმა წელი ნა-

ბიჯით ცივ უცრემლო ცის ქვეშ, ჩაატარეს ვარეუბნის ნაცრიის ფერა ქუჩებზე.

ყრძელი და წელი პროცესიის გატარებას ტრეტუარიდან მგლოვიარეთა ყურს ხედებოდა მწუხრი ჩურჩული: „ვინ იყო იგი? თეთრ - წვერებიანი ნოხუცი მუზობელ ქუჩიდან. ვინ იყო იგი? ვინმე პრეზიდენტი“.

ეს იყო ნოე ჟორდანიას, საქართველოს თავისუფალი რესპუბლიკის პრეზიდენტი, ემიგრაციის უხუცესი, 85 წლის მოხუცი ჩამეხვეულ იქნა საფლავში მისი მინისტრების თვალწინ და ოპოზიციის ლიდერმა პატივისცემით მიაყარა მიწა მის კუბოს.

საფლავის გვერდით თავმოხდილნი იდგნენ: Quai d'Orsay-ს ოფიციალური წარმომადგენელი და სომხეთის, ბელორუსიის, უკრაინის, აზერბაიჯანის და პოლონეთის ემიგრაციის დელეგატები. ბევრი იყო მათში პრეზიდენტის პოლიტიკური მოწინააღმდეგე, მაგრამ ამ დღეს ყველა გაერთიანებული პატივისცემით ესწრებოდა ამ დიდი და კეთილშობილი მოხუცის დასაფლავებას, რომელიც დღეს განისვენებს პარიზის ვარეთ, საბჭოთა ჯარების მიერ მისი სატახტო ქალაქის დაპყრობის გამო, 32 წლის გაღმოსვენელობის შემდეგ.

დენის ზლადუორთ.

«The Observer»,

15 თებერვალი, 1990 წელი.

*) ყველა ქვეყნების გაზეთებმა უძღვნეს წერილები ნოე ჟორდანიას გარდაცვალებას. მოგვყავს აქ მხოლოდ ზოგიერთი მათგანი.

რედ.

გადმოხვეწილი პრაქიციონტის გარდაცვალება

პარიზი. 11 იანვარი. დღეს გარდაიცვალა გადმოხვეწილობაში 85 წლის მოხუცი ნოე ყორღანია, პირველი პრეზიდენტი საქართველოსი, სადაც დაიბადა სტალინი.

ბ-ნი ყორღანია აჩრეულ იქნა საქართველოს პირველ და ერთად - ერთ პრეზიდენტად 1918 წ. დამოუკიდებლობის აღიარებისას კერესნის რევოლუციის ერთი წლის შემდეგ. მან შექმნა რესპუბლიკა შექრთებულ შტატების კონსტიტუციის მაგალითზე.

1921 წელს, როცა საბჭოები შეესიენ და შეიერთეს საქართველოს ტერიტორია, იგი შეეხიზნა საფრანგეთს. ის იყო დაბადებული გურიაში, სოფ. ლანჩხუთში. ის არ შეურიგდა რესპუბლიკის ანექსიას საბჭოების მიერ და განაგრძობდა გადმოხვეწილობაში მისი მთავრობის მუშაობის ხელმძღვანელობას.

«New-York Times».

12 იანვარი 1953 წ.

ერთი ქართველის გარდაცვალება

ნოე ყორღანია, რომლის გარდაცვალება სამი ათეული წლით მოსდევს დამოუკიდებელ საქართველოს რესპუბლიკის განადგურებას საბჭოთა ჯარების მიერ; იგი ამ რესპუბლიკის პირველი ერთადერთი პრეზიდენტი იყო. 1918-20 წლებში ბ. ნოე ყორღანიამ თავის თანამშრომლებთან ერთად შექმნა დემოკრატიული რესპუბლიკა, რომელმაც მისცა ქართველ ხალხს საშუალება თვით განეკავებინათ ცხოვრება თავისუფალი უცხო გავლენისაგან; რესპუბლიკა ზომიერი ხელმძღვანელობით, რომელიც მისაბამ მაგალითად შეერთებულ შტატების და მის კონსტიტუციას ისახავდა.

დიდი ხანი არაა, რაც საბჭოთა კავშირმა სს.რ. კავშირის დაარსების 30 წლის თავი გადაიხადა. ხოლო საბჭოთა პრესას დაავიწყდა აღენიშნა, რომ მხოლოდ შეიარაღებულმა ძალამ შეიყვანა საქართველო, უკრაინა და სხვა შემადგენელი რესპუბლიკები დღევანდელ საბჭოთა სახელმწი-

ფოში, მან არც ის სთქვა, რომ არა რუს ერების კომუნისტ ლიდერთა უმრავლესობა, რომლებმაც იბრძოლეს თავიანთი ხალხების საბჭოთა კავშირში შესაყვანად, დიდი ხანია განადგურებულ იქნა, როგორც სტალინის, ამ ველიკორუსულ ნაციონალისტად მოვლენილ ქართველის რუსი-ფიკაციულ პროგრამის ნაწილი. ბ-ნ ყორღანიას და მის თანამედროვეთა მოღვაწეობა უცხო ქვეყნებში, ზერეღედ განხილული, მარცხად მოგვეჩვენება. მაგრამ მათ დასწერეს ისტორიის ერთი გვერდი, რომელიც დავიწყებული არ არის და მკორე გვერდი, რომელიც იძლევა მასალას დღევანდელ საბჭოთა კავშირის ხალხების ერთად ცხოვრების საკითხის შესასწავლად მონსვალში, როცა დღევანდელი ტირანია დაჩრება მხოლოდ მოგონებაში.

«New-York Times».

15 იანვარი 1953 წ.

ნოე ყორღანია

პირველად ამ მშვენიერ პიროვნებას შეგვხვია 1920 წელს ზაფხულზე კავკასიის მთების შუა მდებარე აზასთუმანში

ნოე ყორღანია ამ დროს იყო საქართველოს დამოუკიდებელ რესპუბლიკის პრეზიდენტი.

ჩემი მასთან შესვლისას მან განზე გადადო, თავისი «Journal de Genève»-ის ნომერი, რომელიც შეადგენდა მის პოლიტიკურ სახარებას,

მისი ჩვენს დედა-ქალაქში სასწავლად ყოფნის შორეული დროიდან.

ცარიტულ რეჟიმის დროს ის ეკუთვნოდა ზომიერ სოციალისტურ თპოზიციას, როგორც ქართველთა უმრავლესობა, რომლებიც თავის პატარა მთა-გორაკებიანი საზოგადოებას დამოუკიდებლობისათვის იღვწოდნენ. ამ დიდ კულტურისა და ფრიად ფართე გონების ადამიანის მორალუ-

რის სექტორიტეტით იმდენად დიდი იყო მის თანამედროვეთა შორის, რომ ის უწყოყმანოდ არჩეულ იქნა რესპუბლიკის პრეზიდენტად, როცა საბჭოთა რუსეთში საბონტანოურად და თავისუფლად იცნო საქართველოს სრული დამოუკიდებლობა.

რესპუბლიკის პრეზიდენტობა არ იყო მხოლოდ საპატიო თანამდებობა: ის შეიცავდა მთავრობის ნამდვილ თავმჯდომარეობას ყველა მისი მძინე პასუხისმგებლობით.

ერთგულ მეგობარ-მომდევრებით გაარშემორტყმული ჟორდანია გულთანად შეუდგა საქმიანობას და ჩემი შეხვედრის დროს მასთან 1920 წელს, მას შესანიშნავი შედეგები მიღწეული ჰქონდა. უეჭველია, ახალი სახელმწიფოს სამხედრო ორგანიზაცია უნაკლო არ იყო, მაგრამ სოციალური რეფორმები სრული განვითარების პროცესში იყო.

ეს ბრწყინვალე სამთავრობო კარიერა უხეზად დამახვრეტელ იქნა, როცა, ხელშეკრულების მიუხედავად, რუსულ ჯარებმა დაიპყრეს საქართველო და მოაქციეს უცხო უღლის ქვეშ. თავისი კოლეგებით პარიზში შეიხზნულ ჟორდანიას

არასდროს არ დაუკარგავს თავისი ქვეყნის აღდგენის იმედი. დაუმრეტელი სიფრთხილით და გატაცებით იცავდა ეს მეცნიერი ისტორიკოსი თავისი სამშობლოს წმინდა საქმეს და თავისი შეუდარეკელი გამბედავობით დაიმსახურა პატივისცემა ყველასი, ვინც მის სიბრძნეს და გულს იცნობდა.

ბევრთი ბედის უკუღმართობაში, ის იყო შექურა, რომლის მბრწყინავი სხივები ათობდა გადმონგეწილ ქართველობას და 15 იანვრისთვის მისი მეგობრები ემზადებოდნენ მისი 85 წლის თავის აღსანიშნავად, როცა სიკვდილმა მოსწყვიტა იგი მათ სიყვარულს და პატივისცემას.

გარდაიცვალა ნოე ჟორდანია ; გაქრა ეს დიდი ფიგურა, მაგრამ საქმე, რომელსაც ის ღრმა მონუცებამდ ემსახურებოდა, მიიზიდავს ახალ დამცველებს, რომლებიც მისი მაგალითით გამხნეგებულნი, იბრძობებენ თავის ქვეყნის განთავისუფლებამდე.

ჟან მარტენი.

«Journal de Genève»
14 იანვარი 1953 წ.

ნოე ჟორდანიას ბარდაცვალება

11 იანვარს, 1953 წელს პარიზში გარდაიცვალა 85 წლის მოხუცი, საქართველოს რესპუბლიკის ყოფილი პრეზიდენტი და სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერი ჟორდანია. ის იმყოფებოდა გადმონგეწილობაში მას შემდეგ, რაც წითელმა ჯარებმა დაიპყრეს თავისუფალი საქართველო — 1921 წ.

ის იყო პირველი სახელმწიფოს დუმის დეპუტატი და მისი სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის თავმჯდომარე და ითამაშა დიდი როლი 1905 და 1917 წლის რევოლუციებში. მისი წინდახედულობის და ზედმიწევნით მოხერხებული პოლიტიკის წყალობით მოხდა, რომ საქართველომ და მთელმა ამიერ-კავკასიამ თავიდან აიცილა სამოქალაქო ომი.

1918 წელს ის გახდა სახელმწიფოს მეთაური და მთავრობის თავმჯდომარე და სამი წლის განმავლობაში—საქართველოს დაბურობამდე წითელი ჯარების მიერ, მართავდა თავის ქვეყანას

უაღრესად დემოკრატიული რეფორმების ვატატი რებით.

ენიგრაციაში ის აწარმოებდა გაათხრებულ პროპაგანდას მთელშევიკური რეჟიმის წინააღმდეგ და ამხელდა დასავლეთის წინაშე ისტორიაში ყველაზე უსამინდლეს ტორანიას. ის ქადაგებდა ყველა დაპრობილ ერიების თავისუფლებას და მოითხოვდა თავისი ქვეყნის დამოუკიდებლობის აღდგენას.

ის იყო დიდი თეორეტიკოსი და ნიჭიერი მწერალი—და დასტოვა ნაშრომათა მრავალი ტომი. სამი თვის წინედ მან დაამთავრა თავისი მოგონებების წერა, რომლებიც ეხება მის ცხოვრებას და მოღვაწეობას სამოცი წლის განმავლობაში. ეს შრომა დაიბეჭდა ოთხი დღის წინად.

«Le Populaire»
15 იანვარი 1953 წ.

პრეზიდენტ ნოე ჟორდანიას ბარდაცვალების გამო

დამოუკიდებელ საქართველოს პრეზიდენტის ნოე ჟორდანიას გარდაცვალების ცნობამ მთლიანად უღრმესი მწუხარება უკრაინის სოციალისტურ პარტიის წევრებსა და თანამშრომლებში.

ნოე ჟორდანიას პიროვნებაში ქართველმა ხალხმა დაჰკარგა დიდი ხელმძღვანელი და მებრძოლი დამოუკიდებლობისათვის, ხოლო პროგრესიულმა კაცობრიობამ—დიდი მოსამაგე და შეუცვლელი მებრძოლი სოციალიზმისა და მშრომელ მასების ნაციონალური ემანსიპაციისათვის იმ ტოტალიტარულ უღლისაგან, რომელიც რუსულ ბოლშევიზმმა დაადგა თავისუფლების მოყვარულ ხალხებს.

ნოე ჟორდანია, რომელმაც მთელი თავისი ცხოვრება მოანდომა საქართველოს სოციალ-დემოკრატიის სამსახურს, 1918 წელში გახდა თავისუფალი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პრეზიდენტი.

უკრაინის სოციალისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტი, პარტიის წევრების და თანამგრძნობთა სახელით უცხადებს უღრმეს თანაგრძნობას საქართველოს სოც.-დემოკრატიულ

პარტიას, ამ დიდი დანაკლისის გამო, როგორც მთელი ქართველი ხალხის, ისე მისი მშრომელი ნაწილისათვის.

ნოე ჟორდანიას ანდერძი და შეუწყვეტელი ბრძოლა დარჩება მაგალითად უკრაინელ მშრომელთათვის და მისი იდეალები გაუნათებენ ბუჩუკისა და გზას არა მარტო საქართველოს, არამედ მთელ განათლებულ კაცობრიობას.

ს. ლოვალი

ცენტრალური კომიტეტის თავმჯდომარე.

ოსიპ კრუტ—მდივანი *

* ამ წერილს წინ უძღვის რედაქციის მოწინავე ინგლისურ ენაზე, რომელიც თავდება ასე: „უკრაინელი ხალხის ძველი და წრფელი მეგობარი ნოე ჟორდანია მუდამ იცოცხლებს ჩვენს მეხსიერებაში.“

“Народна Воля”

(ამერიკის უკრაინელი

მშრომელთა ასოციაციის ორგანო)

22 იანვარი 1953 წ.

ნოე ჟორდანია

ეს მაღალი, მუდამ წელი-გამართული და თითო ადამიანი ათეული წელთა მანძილზე ფლობდა და მართავდა ქართულ საზოგადოებრივ აზრს. რა გინდ მინართულებს და ჯგუფის არ ყოფილიყავით, რა გინდ მოწინააღმდეგე არ ყოფილიყავით მისი პიროვნებისა და დასის, მაინც პატივისცემით შესდგებოდით ამ დიდი ადამიანის წინ და უფუძვლად გაიფიქრებდით: რას იტყვის ის დღეს, რა ვეზს აიღებს, ამ მტკივნეულ საკითხის რა დიაგნოზს დასვაძს და რა გზასნიღოს უპოვის ხალხს?

ხშირად მისი დიალექტიკა, მისი განუხრელობა, დაუნდობელი და მარტივი ლოლიკა, რომელსაც ყველა ფაქტები და მოვლენები კვლავ მატერიალისმის სათავეებისაკენ მიჰყავდა, ჩვენ და ბევრ სხვებსაც გვაბრაზებდა, ხან გვაშფოთებდა, მაგრამ ის ისევე ისე მეთუდრეკელი და გამართული იჩებოდა თავისი უღმობელი ანალიზით და მარტივით. თავისებურის ქართულით.

მას ყოველ მწვავე კითხვაზე დაუყონებლივ

მზად ჰქონდა სხარტი პასუხი—კოცხალი და სადღესაო ლოხუნვა, რომელიც მოაჩუქს და საკაცობრიოს ითვალისწინებდა და პირველ ქვას უდებდა.

ჩვენ მასზე სასტიკი იერიშები მიგვქონდა, მისი მტნება და სკოლა აცდენილად მიგვაჩნდა და ყველგან და ყველგან იქონებოდა პრიმატობას მოვითხოვდით... ხოლო ის კი აუღელვებლად, იმე ტონით და ლოლიკით და ხალხურად ენით ძველ გზას მიჰყვებოდა და უცნაურად ენერჯით რაზმავდა მიმდევართ.

ამ გზაზე ჩვენ ბევრი დავთმეთ ქრონულ და დემოკრატიულ ფრონტის ერთობისათვის, მაგრამ მთავარს ჩვენ ვერ დავთმობდით; ყოველ მოვლენას ვუდებოდით ქრონულად, აქედან განვივდიოდით, ეს გვასულდგმულვებდა... ამ საკითხში ჩვენ გვქონდა დიდი რწმენა, მაგრამ ამ რწმენას ერთგვარი შიშიც ახლდა. რწმენა, რომ ქართული ვინაობა, მისი ეროვნული პოტენცია ბოლოს, ამა თუ იმ ვხით ქართულ სახელმწიფოს

კარგბთან მიგვიყვანდა; მადრამ თან ვშიშობდით — ვაი, თუ ვიდრე ამი კარგბს მივადგებოდით, ქართველობამ სახე დაჰკარგა; გაჰქრა მისი ენა, ტრადიცია, ტერიტორია და ყველა ელემენტები, რაიც ერის ფენომენს სახსიათებს. ასე ფეიქრობდით ჩვენ... მაგრამ, ეს მაგარი და განუხრელი კაცი ჩვენს შიშს და პესიმიზმს არ იზიარებდა. ის ქართული ენით და კულტურით ტრიალებდა ჩვენს მშრომელ ხალხში და იქ იმდენ ძალას ჰკრებდა, რომ ვადაგვარება და ტერიტორიის დაკარგვა მას არ აფიქრებდა.

ამრიგად, ფრონტი გასართილებას ვერ იქმნა, ვერ მივალწიეთ. ამ კაცმა დათმობა არ იცოდა და ჩვენ მას ვერ შევხვდით...

ჩვენ ამას მტკივნეულად განვიცდიდით, ვწუხდით, მაგრამ ამ მწუხარებამ ის ვერ გახარა — პრინციპების საკითხში ულმობელი იყო და დარჩა.

ასეთი იყო ნოე ჟორდანი, რომელსაც მოწინააღმდეგენი ვერ მოერივნენ, მაგრამ ბოლოს გამარჯვება მაინც ერს დარჩა.

ის სასწაული, რაიც ჩვენ ასე ძნელად გვჯეროდა და რომელიც ნოე ჟორდანიას ასე მტკიცედ სწამდა, მართლაც მოხდა. დიდი რუსეთის რევოლუციის სინამდვილედ იქცა. ეს თითქოს ურყევი და მძლეთა-მძლე იმპერია, სხვებთან ერთად ჩვენც რომ შთანთქმეს გვაიხრებდა, ერთბაშად ჩაიკეცა, გადაყარავდა.

თებერვალმა მანისი გაათენა, მაგრამ ვხა მძიმე, ხიფათიანი იყო. უდიდეს სიფრთხილეს ითხოვდა.

ერთბაშად ყველაფერი აირი - დაირია; ანარქიით მოცული უამრავი რუსული ჯარი ფრონტიდან მოიხსნა, მრისხანე ტალღად საქართველოში შემოიჭრა და ეხლა მისი საჭურველი ტფილისზე და ქართველობაზე იყო მომართული.

და ამ საშინელ განსაცდელის ეამს არა მარტო ქართველების, არამედ ამიერ-კავკასიის ყველა ერების თვალში ამ კაცისაკენ იყო მიპყრობილი. ამ დროს ნოე ჟორდანი ამკარავდა და უდაოდ ფლობდა ჩვენი ერის დიდ ლეგიონებს; და ეს ის ერი იყო, რომელსაც გააჩნდა დიდი წარსულთან დიდი ტრადიცია, უნარი და ცოდნა სახელმწიფო ხელოვნებისა. ამ ერის ხმაღმა და დიპლომატიამ ქართველთა სახელმწიფო მეცხრამეტე საუკუნემდე მიიყვანა და აღმოსავლეთის ფანატიზმისაგან იხსნა, და ეს ერი, ტერიტორიალურად კვლავ გამართლებული და ნაციონალურ შეგნებით აღჭურვილი, ნამდვილი მესაჭე და ბელადი გახდა კავკასიის ერებისა.

ამით ქართველობას უდიდესი სიმძიმე და პასუხისმგებლობა დააწვა... და ეს პასუხისმგებლობა და სიმძიმე მაშინ ნოე ჟორდანიამ გაიღო თავის გამართულ ნებრებზე და მას ამაში არავინ შეეძვებია.

ყველაზე უწინ ქართულმა თავად-აზნაურობამ გამოიჩინა მტკიცე ეროვნული დისციპლინა და „მუშათა პარტიის ლიდერს“ გვერდში ამოუდგა. ასე გაჰყენნ მას პარტიები ვერ ქართული და შემდეგ დანარჩენ ერებისა.

ეს გახლდათ ნდობა ძველ, ქართულ ატავისტურ უნარისადმი, მისი სახელმწიფო სიბრძნისადმი...

და ნოე ჟორდანიამ ეს ნდობა გაამართლა. ანარქიული, რუსული ტალღები ტფილისს და ქართველობას რომ ასკვდებდა, ნოემ დიდის სიფრთხილით და მოხერხებით სხვა კალაპოტით განაწინა და ერი და ქვეყანა ფიზიკურ განადგურებას გადაარჩინა. ყველამ თავისუფლად აღიოსუნთქა. აი, ეს იყო მაშინ მთავარი და ამ სათავედან უნდა წარმოდგენილიყო ყოველი ის, რაც შემდეგ მოხდა. კავკასიის ერების იმედის მზე აღმოზრწყინდა, მათი თავისუფლები გზები გაიხსნა.

და აი, აქ ჩვენ შევხვდით ნოე ჟორდანიას, შევხვდით მტკიცედ — ერთგულებით და სიყვარულით.

ყოველივე, რაც ათეულ წელთა მანძილზე გვაშორებდა, ერთბაშად უშინარსო და უხარო გახდა. ეს ახსოვდა იმ დროს მონიში, მატერიალისმი და დიალექტიკური ლოღიკა?

აქ, სუფერენად ფლობდა ერთი ლოღიკა: „ჩვენი თავი ჩვენვე უნდა გვეყდნოს“...

და მაშინვე მტკიცედ ჩაისახა ეროვნული სახელმწიფოს ემბრიონი; მაგრამ უცხო ჯარები და მომლაგრებელი ოსმალეთის ძალები ათასგვარ ხიფათში ავდებდა ამ ნორჩ ჩანასახს. ყოველი დღე, ყოველი საათი სახალი და უმძიმეს დაბრკოლებების წინ აყენებდა ჩვენს სუსტ და უიარაღო ქვეყანას. და აქაც ყველა იმდენ ნოე ჟორდანიას მისჩერებოდა და მის ცოცხალ თვლებში ეძებდა იმედს და გზას. ის გახდა უდავო მესაჭე და უდიდეს ტალღების მოხეტქებას დიდის მოქნილობით და ხელოვნებით აცდენდა ქართულ პატარა ნავს.

მასწოვს ჩრდილო-კავკასიიდან ჩამოსული დევლეგაცია წითელთა და მოწითალოთა, ჯარებით დახმარებას გვევდრებოდა შემოსეულ თეთრგვდიელთა წინააღმდეგ. საბჭოები ჯარის კაცთა და მუშათა, აღმასრულებელი კომიტეტები და განსა-

კუთრებით, შემოხიზნული ელემენტები ლელავენ და ტოკავენ. ნოე უორდანიას ავტორიტეტული განცხადება ამ ტალღას აცხრობს. საკითხი გადაეცემა კომისიას, მახსოვს — მ. ცხაკაია გვაჩქარებს — სასწრაფოთ მივაშველოთ ძალები „ვანდების“ წინააღმდეგ საბრძოლველად. პაუზის დროს კომისიის წევრებს — ესენი ი. ქარცივაძეს და მე (ს.-ფედ.) განზე გავვიხიზნოთ და კატეგორიული ტონით გვიჩვენებს, საიდუმლოდ გვაფრთხილებს: „არ აჩქარდეთ... ხომ იცით ჩვენ რა ცოტა ძალები გავაჩნია ამ დროში. არც ერთი კაცი არ მისცეთ“. აქ გამოჩნდა მისი ნათელი სახე. ნოე უორდანიამ საზღვარი დასდო ჩვენსა და ჩრდილოეთს შორის. საქართველო ბუნებრივად შემოიზღუდა... მეორე ამბავი: ფრეილინის ქუჩაზე, ქართველი თვად - აზნაურთა ყოფილ ბანკში, სადა ეროვნულ საბჭოს წევრები ეიკრიბებოდით, იმ სანატორიელ მანქანაში მუშაობა გაცხოველდა. განუწყვეტელი სხდომები და ბჭობა ხან კომისიების, ხან ინტერპარტიულ ორგანოების ამიერ-კავკასიის მთავრობის წევრებთან.

აზრი იჭედება: ქართული სახელმწიფო უნდა დაიბადოს, საქართველო უნდა აღსდგეს, ეს უკვე ყველა ქართველისათვის უდავოა. აქ პარტია აღარ არსებობს; ამ ნაკადში ყველა შედუღებული ვართ, მას მივყვებით და ვიჩქარით, მაგრამ ეს მოხუცი, ყველაფერს რომ უდავოდ ფლობს, გვაფრთხილებს: ჯერ კიდევ უნდა უმტკივნეულოდ ჩატარდეს ზოგი სამზადისი. ამ დიდ საქმეს უნდა მყაროს საფუძვლით დავხვდეთ.

და ჩვენს აჩქარებაზე და მოუთმენლობაზე ის გვიპასუხებს: „ნუ ლელავთ ბატონებო, მოთმინება!... თუ კი 117წელი გვიცდია, ეს ორიოდ დღე კიდევ დავიცადოთ“... და მას არც შედავებია ვინმე.

გულში ყველა ზეიმა ატარებდა, რომ ნოე უორდანიამ მომავალი 26 მთხილი ძველ საქართველოს და მის უფლებებს გადააბა. 117 წლის ლოდინი ერის აღდგომისათვის, ამ მთხილი უნდა სრულყოფილიყო... და ასეც მოხდა.

წინანდელი გარეშე, ერთი დასის ბელადი და ჩვენი უღმობელი მოწინააღმდეგე, ყველა ქართველისათვის ერთბაშად ახლობელი და წინამძღოლი გახდა.

ებლა ის პარტიის და დასის ბელადი არ იყო, ის იყო ქართველებში ყველაზე მეტი სწავლით შემოსილი და ის შეიქმნა მკვდრებით აღმდგარ საქართველოს პრეზიდენტი.

ნოე უორდანიას პარტიულ ბრძოლებისა და დამსახურების შესახებ ზოგი რამ დაიწერა, ბევრი კიდევ დაიწერება, მაგრამ ეს მთავარი არაა...

არის ერთი რამ, რაც ამ კაცს გამოჰყოფს, თვალუწვდენელ სიმალღვეზე აიყვანეს და საქართველოს სუკცედიეთა პანთეონში ადგილს მიუჩენს. ეს არის ნოე უორდანიას შესვლა „ქართლის ცხოვრებაში“. ამ „ქრონიკებში“ ეს მოხუცი წაართვა მის დასს, მის პარტიას და აიყვანა და დასვა საქართველოს ძველ მესვეურთა და სუვერენთა გვერდით.

ნოემ ქართველ ერს ახარა და მთელი ქვეყანა აშცნო, რომ 117 წლის წინ „დახურული“ „ქართლის ცხოვრება“ გაიხსნა და გაგრძელდა.

და ჩვენი მემტყანე, რომელმაც ბატონიშვილი ვახუშტის, დავითის და ბაგრატის „ცხოვრებაი ქართლისაი“ გააგრძელა, ჩასწერს:

„... და შემდგომ გიორგი მეცამეტესა, რუსეთის მიერ ღებერნიად ქცეული სახელმწიფო კვლავ აღსდგა და დამოუკიდებელ იქმნა 26 მთხის 1918 წელს და მისი პრეზიდენტი იყო ნოე უორდანი“...

„ქართლის ცხოვრება“ დიდი, გრძელი და ბრძოლებით სავსე გზაა. ეს გზა არც ებლა დამთავრებულა. გიორგი მეფეს დაგვიანებით უკან პრეზიდენტი ნოე მოჰყვება. და ჩვენ ვიცით, რომ მალე მას სხვა პრეზიდენტები გაჰყვებიან „ქართლის ცხოვრების“ გრძელ გზაზე ახალ მნათობად რომ გაივილიან.

დიდება ნათ, ყველას!
აკაკი პაპავა.

უზროსისა და უმეტისის ხსოვნისათვის

(ქ ნ ო ე შ ო რ დ ა ნ ი ა)

სიცოცხლეს მაგას ვეძახი,
სული ზრუნვაზე დალიოს.

ლათინური ანდაზა *de mortuis aut nihil aut bene* არ არის მისაღები უსათუო დებულებათ. მასში ჩანსაკენილნი არიან კონკრეტული შემთხვევები, როცა გარემოებანი ერთგვარათ სავალდებულოთა ჰქმნიან ან არაფრის თქმასა ან განდიდებითი მესხმას. უფრო ბრძნულია, ხოლო არც ისე ადვილათ შესათვისებელი და განსარსებელი, შოთას ნაფიქრი: „თქმა მართლისა სიმართლისა ხესა შეიქმნს ხმელსა ნედლათ“.

ნოე უორდანიის გარდაცვალებას გასმო, თქმა არ უნდა, მრავლათ დაიწერება თავისიანებისა-განაცხადი და გარეშეთავან. უფროსისა და უმეტესისა განსვლა ქართველთა რიგებიდან აღმძვრელია მწუხარებასთან გადამბით სხვა პაზრებისა, საქართველოს სახელმწიფოური ბედთან შეკავშირებულინი რომ არიან და ყოველივე ქართველის დღემუდამი ზმანებათ გარდაქცეულნი.

ჩემი მორიდებული გამომხატურება უპირველესი ქართველისა და ერის წინამძღოლის დაკარგვის დამწუხრებულ დღეთაშინა ვერ აუცილს ვერც ჩვენს თავზე დამტყდარ გლოვასა და ვერც ამ გლოვასთან თანამავალი „ქართლის ბედის“ ამოცანება.

გასული საუკუნის ათეულსა და ასე გასწვრივ მიმდინარის ნახევარის სიგრძეზე ნოე უორდანიის სახელი წარუშლელათ ამოკვეთილი არის ქართველი ერის პოლიტიკურსა და კულტურულ ცხოვრების ყველა დარგში. შეცდომს იქნება თუ დავსკვნით, რომ ნოე უორდანიის სახელმძღვანელობა შეკავშირებული ყოფილიყოს მხოლოდ მის ბელადობასთან სოციალდემოკრატიულ პარტიასში. ნოე უორდანიის იყო თავდაპირველათ ქართველი მოღვაწე, ქართველი მოპაზროვნე და ქართული სულითვე ასაზრდოებელი ქართველი მწერალი.

ნოე უორდანიის სახლგაზრდობიდანვე ქართულ საქმეს ემსახურებოდა სიტყვითა და წერითაც. ჩვენი ხალხის ერთმა ნაწილმა მასში ჰპოვა განსახიერება იმ საზოგადოური იდეალებისა, რომლებიც—ასე ეკონა ბევრთაგანს—შესაძლებლათ გაჰხდიდნენ სოციალურ ურთიერთობის გაუმჯობესობასთან ერთათ ქართველი ერის მთლიანათ განთავისუფლებასაც სახელმწიფოურათა და პო-

ლიტიკურათ. ასეთი შემეცნებით მიიმართებოდა „ნესამე დასის“ სოფლებედა, ნოე უორდანიის მუყაითური ხელმეწყობით იდეოლოგიურათ გამაგრებული და გაშუქებული.

ამ მიმართულებას, რომელიც თავის სოციალ-ეკონომიური შინაარსით მარქსიზმით იყო ასაზრდოებელი, უმაღვე აღმოუჩნდნენ მოწინააღმდეგენი ჩვენი ხალხის იმ ნაწილში, რომელიც იმავე სოციალ-ეკონომიური მიდგომით შეიძლება „კონსერვატორათ“ დავსახოთ. იდეოლოგიური დავის სიმწვავე „შედვებულნი“ იყო ილია ჭავჭავაძისა და ნოე უორდანიის ნაკრ პოლემიკაში და მასთან გადაბმით არჩილ ჯორჯაძის „ნეიტრალსა“ და შემაჩივებელ პოზიციაში...

მომწიფდნენ დრონი. შესხვაფერდნენ გარემოებანი. ჟამთა ტრიალში ამოიჭრნენ საქართველოს ისტორიული სახეობის აღდგენის საშუალებანი; მიტაცებულ მის სუტერენობის მისკენვე შემობრუნება და დამკვიდრება. ქართველობა იდგა გადამწყვეტ ისტორიულ ხედრის წინაშე. რას ჰფიქრობდა „მესამე დასი“ და საითკენ მიიწყო და? იქნება ვცდებოდე, თუ ვიტყვი, რომ მის მმართველსა და მოწინავე ფენებში არ იყო ერთპაზროვნება, პირიქით, იყო შერყეობა, მარქსიზმის „ინტეგრალობით“ აზიდულა, ისტორიულ ამოცანათა ცალმხრივი შეცნაურებით. ასეთივე პაზრი სხვა მოტივებით შეპარებული იყო ქართულ გეზიდან აცდენილ სხვა წრებშიაც.

გადამწყვეტ ისტორიულ ამბავთა დენაში ავტორიტეტით მოსილ დიდი პიროვნებისა, მასთანვე შემკრებილობითა ნებისყოფით მეთაურათ აღიარებულის შეხედულებას საქვეყნო საქმეთა ზედა ადვილათ შეუძლიან შეაყირავოს ხალხის ძიერ ტრადიციულათ შეთვისებული იდეა, რა საკითხსაც უნდა ეხებოდეს.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისათვის საქირო გახდა მინანანი, ასე ვთქვათ, სკეპტიციზმის გადალახვა და გარეგანი დაბრკოლებათა გამხნევებული უფულებელყოფა. ეს ორივე დასძლია ნოე უორდანიის უსაზღვრო ავტორიტეტმა. ნოე უორდანიის რომ არ ყოფილიყო, საქართველოს დამოუკიდებლობა იქნებ ვერც კი გამოცხადებულყო!..

მისახვედრია, რომ უფლებამოსილ საქართველოს მესვეურათ უნდა ყოფილიყო ის, ვინც ქვეყანას ეს უფლება დაუბრუნა და განგონა მითი ჩრდილოეთის ვნა შეტრუნდა დასავლეთისკენ. საქართველო გადაება ევროპას.

როდესაც ბოლშევიკ რუსეთმა ჩვენი მეზობლების წაქცევით რკალი შემოარტყა საქართველოს და ჩვენს სახელმწიფო მსუქრობებს ამკარათ დაემუქრა, დამფუძნებელი კრების საგანგებო სხდომაზე ნოე ყორღანისმ მისთვის ჩვეული აფორიზმებით შეზავებული სიტყვა - განცხადება ასე დაამთავრა: ჩვენ გვიჩვენია დასავლეთის იმპერიალიზმი აღმოსავლეთის ფანატიზმს!

მოყვარენიცა და მტრებიც მიჰხვდნენ, თუ რა ჰაზრი იყო ჩაქსოვილი საქართველოს პრეზიდენტის ამ მანიფესტურ შემოძახილში...

მთაწმიდის პანთეონის ნაცვლათ, საქართველოს პირველი კაცი ჩაეხვეწა უცხო მიწაში! მას თანჩაჰყვა ერთობლივი ქართველობის სცედიანი გლოვა. უამი არდაიკონებს: ნამადავითი მიიბარებს მის ცხედარს. მტკვრის მოდულუნე ტალღები უვალობებენ საუკუნო ხსენებას...

რ. ინგილო.

მადლოვის წერილი

ქანი ყორღანისა და მთელი მისი ოჯახი გულითად მადლობას უძღვნის თავის თანამემამულეებს და უცხო მეგობრებს ძვირფასი მეუღლის, მამისა და სიმამრის **ნოე ყორღანის** გარდაცვალების გამო თანაგრძობისათვის.

მთელი რიგი წერილებისა განსვენებული ნოე ყორღანისა შესახებ, უადგილობის გამო ამ ნომერში ვეღარ წავიდა.

რედ.

ქართულ ეკლესიაში

კვირას, 22 თებერვალს, ქართულ ეკლესიაში გადახდილ იქნა პანაშვიდი ნ. ყორღანისა გარდაცვალების ორმოცი დღის თავზე. პანაშვიდს ბევრი ქართველები დაესწრო.

ნოე ყორღანის სამოქალაქო პანაშვიდი პარიზში

საფრანგეთში მყოფ ქართველთა ასოციაციის გამგეობს, ყველა პოლიტიკურ ფაქტებთან შეთანხმებით, აწყობს გარდაცვალებული პრეზიდენტი ნოე ყორღანისა სამოქალაქო პანაშვიდს.

მოწვეული იქნება სტუმრები, მეგობრები და ნაცნობები. განძახებულია ამ სამგლოვიარო დღისათვის პრეზიდენტის მოკლე ბიოგრაფიის გამოცენა ფრანგულ ენაზე.

ღრო და ადგილი იქნება გამოცხადებული.

„ქართველი“

ამ სათაურით დაიბეჭდა და გავრცელდა მიმართუა ქართველი ურისადმი ნოე ყორღანისა გარდაცვალების გამო. მიმართვას ხელს აწერენ საქართველოს ერთიანი მთავრობის წევრები: ბ.ბ. ევ. გეგეჭკორი, კ. კანდელაკი და აკ. ჩხენკელი.

ტექსტი ამ მიმართვისა დაიბეჭდება შემდეგ ნომერში.

ყოვნალ „მებრძოლი საქართველო“-ს რედაქცია მოთავსებულია:

9, Rue JOBBÉ DUVAL. — Paris 15.
Tél.: VAU. 25 - 14

წერილები და მასალები უნდა გამოიგზავნოს აღნიშნული მისამართით,